

Dragocen delež mladih

Pretekli mesec je bila v dvorani izobraževalnega centra Litostroj 26. redna seja konference aktiva ZMS Litostroj.

Poleg 74 delegatov so se konference udeležili tudi številni gostje iz delovnih organizacij »3. maj« z Reke, »Uljanik«, iz Pule, »Brodogradilište« iz Splita, »Metalna« iz Maribora, »Indos« iz Ljubljane, »Zelezarna« z Jesenic, »STT« Trbovlje, sekretar OK ZMS Ljubljana-Šiška Mihael Krotko, član predsedstva MK ZMS Ljubljana Franc Možina in drugi. S strani podjetja so se konference udeležili namestnik generalnega direktorja dipl. inž. Darinko Kolbl, s strani družbeno-političnih organizacij in samoupravnih organov pa namestnik sekretarja TK ZK Litostroj Alfred Tomažič.

Gostom in delegatom je najprej spregovoril dotedanji sekretar predsedstva aktiva ZM Litostroj Josip Fileš.

Mandatna doba, v kateri je delovalo dosedanje predsedstvo in komisije pri predsedstvu, je bila po svoji družbeno-politični aktivnosti ena najuspešnejših. Tako kot samoupravni organi in druge družbeno-politične organizacije v podjetju so tudi mladi prispevali svoj delež pri izvajanju vseh nalog.

Najvažnejša naloga mladih v preteklem letu je bila decentralizacija centralne mladinske organizacije oziroma prilagoditev le-te na novo ustanovljene TOZD. V TOZD so ustanovili 4 aktivne ZMS, in sicer: Aktiv TOZD PI, aktiv TOZD FI, aktiv TOZD SSP in aktiv TOZD IVET. Pri ustanavljanju aktivov so angažirali vse aktivne mladince, prav tako pa tudi komuniste. Pri ustanavljanju teh aktivov so jim pomagale tudi druge družbeno-politične organizacije, samoupravni organi in vodstvo TOZD.

Taka oblika organiziranosti je pokazala, da so mladi zelo zainteresirani za reševanje svojih življenjskih problemov, pa naj si bo v okviru organizacije ZMS, samoupravne celote — TOZD, ali neposrednega okolja, kjer živijo in ustvarjajo. Poglobljeno in načrtno delo z vsemi naprednimi mladimi delavci bo dalo sadove šele takrat, ko bodo le-ti kot delegati zastopali svoje tovariše v samoupravnih organih v podjetju in kjerkoli izven njega.

Govornik je tudi omenil dejstvo, da so si mladi pri volitvah v osnovne organizacije sindikata z aktivno udeležbo zagotovili celo eno tretjino svojih predstavnikov. Komisija za izobraževanje in družbeno-ekonomske odnose je organizirala več razgovorov in seminarjev, na katerih so se pogovarjali o najaktualnejših gospodarskih samoupravnih in političnih problemih v tovarni in zunaj nje. Organizirali so med drugim tudi seminar za mlade samoupravljalce in družbeno-politične delavce.

Kadrovska komisija je v preteklem mandatnem obdobju stremela predvsem za tem, da bi delovanje mladih v samoupravnih organih odražalo resnično njihove želje.

Komisija za rekreacijo, šport in kulturno dejavnost je bila stalno povezana z enako komisijo pri IO sindikata. Komisija je organizirala proslavo dneva mladosti, dan mladih Šiškarjev, sodelovala pri pohodu po poteh AVNOJ, pri litostrojškem taboru itd. Na kulturnem področju je komisija prve korake že napravila, saj je rezervirala letošnje abonmajske vstopnice v ljubljanski Drami.

Komisija za obveščanje je skrbela, da je bil naš kolektiv seznanjen z delom naše organizacije, toda delo jim ni v celoti uspelo, saj nimajo dovolj dopisnikov.

Mladinski aktiv se je v preteklem mandatnem obdobju prizadeval, da bi navezal stike z aktivni, s katerimi bi lahko izmenjavali izkušnje pri delu. Sodelovali so z

aktivni: »Beti« iz Metlike, »Tretji maj« z Reke, »Uljanikom« iz Pule, »Zelezarno« iz Zenice in še nekaterimi drugimi.

Naše podjetje je tudi obiskalo več delegacij iz Jugoslavije in iz tujine. Tu naj omenimo le državno delegacijo zveze komunistične mladine Romunije na čelu s prvim sekretarjem Danom Marcianom.

Po poročilu se je razvila plodna razprava.

Janez Elikan je govoril o programskih izhodiščih za nadaljnje delo. Poudaril je, da se je mnogokrat živa aktivnost pri oblikovanju programskih izhodišč in akcijskega programa našega in drugih aktivov začela in končala ob konferenci. Lani pa je bil zastavljen akcijski program več kot uspešno izpeljan. Delo v ZMS naj bi v prihodnje temeljilo na že znanih sklepih druge in pete seje RK ZMS, kakor tudi na resoluciji tretje konference ZKJ, ki je govorila o vlogi in nalogah mlade generacije pri razvoju naše samoupravne socialistične družbe.

V samoupravne organe in druge družbeno-politične organizacije morajo mladi prodrati na podlagi svojega lastnega dela, skratka na podlagi znanja in sposobnosti, ne pa tako, kot je bilo včasih, prek raznih ključev in volilnih nepravilnosti. Posebno pozornost bodo posvetili izvajanju ustavnih dopolnil v praksi, o kateri bodo več govorili na zboru mladih samoupravljalcev kovinske in elektroindustrije Slovenije. Na področju vzgoje in izobraževanja mora mladinska organizacija evidentirati za družbeno-politično in samoupravno delo tiste mladince, ki jih bodo že prej pripravili za uspešno delo v teh organih.

Vsekakor bo osnovna in ključna naloga mladih proizvajalcev izvajanje plana oziroma uspešno izvajanje gospodarskega načrta za letošnje leto, kakor tudi ureničevanje srednjeročnega gospodarskega načrta do leta 1975. Tudi mladina se bo morala intenzivneje spoprijeti z vsemi problemi v neposredni proizvodnji, pri delitvi dohodkov in osebnega dohodka. Odstraniti bi morali vse delovne navade, ki slonijo na mezdni osnovi in morajo biti naši družbi tuji. Mnogo več kot do sedaj bi se mo-

rali posvetiti tudi tehničnim izboljšavam in novacijam, skratka, sprožiti bi morali odločno akcijo, da bi izboljšali tehnologijo in zmanjšali stroške proizvodnje.

Miloš Matas je govoril predvsem o mladih komunistih in njihovi vlogi v tovarni. Priprava za vstop v zvezo komunistov mora biti temeljita. Vsak komunist se mora posebej poglobiti v mladega človeka, ki ga predlaga in mu mora z osebnim prizadevanjem ter zgledom dati spodbudo za nadaljnje delo. Po sprejemu mladince v ZK, delo starejšega komuniste in tudi drugih komunistov ne sme zamreti. Mladega komuniste je treba postopoma vključevati v tok dogajanja v ZK, pri tem pa naj mladinec ne bi bil preobremenjen. Mladim komunistom je potrebno zagotoviti tudi vsa družbeno-politična izobraževanja (seminarji, politične šole). Za takšna izobraževanja ne bi smeli varčevati niti s časom niti z denarjem. Zavedati se moramo, da bomo le s pravilno izobraženim delavcem izoblikovali družbo, ki sloni na naprednih načelih. Prav zato litostrojski mladinci podpirajo politično šolo, ki jo je pripravil MK OK ZK Ljubljana-Šiška skupno z ZMS, obenem pa želijo, da bi s takšnim delom nadaljevali.

Tovariš Matas je v nadaljnji diskusiji opozoril na nekatere nepravilnosti mladih političnih funkcionarjev, ki v mnogih primerih blatijo lik komuniste in samoupravno ureditev naše družbe.

Tovariš Jože Željan je s svojo razpravo dopolnil predhodne diskutante. Poudaril je, da je za mlade izredno pomembna politična usposobljenost in razgledanost. Temu problemu so do sedaj posvečali premalo pozornosti. Govoril je tudi o izobraževanju ob delu, kakor tudi o izrednem izobraževanju. Nekateri namreč oba pojma združujejo, vendar v prvem primeru govorimo o dopolnilnem izobraževanju delavcev zato, da le ti z višjo stopnjo izobraževanja uspešno izvajajo delovne naloge, v drugem primeru pa govorimo predvsem o mladih ljudeh, ki se izobražujejo izredno na eni srednjih ali višjih šol. Ti mladinci

(Nadaljevanje na 3. strani)

OBISK IZ LENINGRADA

V petek, 16. marca, so na naše povabilo prišli v Litostroj predstavniki sindikalne organizacije leningrajske tovarne turbin v LMZ. V delegaciji so bili tovariši Akkuratov Vladimir Ivanovič, predsednik sindikalne organizacije LMZ, Evdokimov Anatolij Ivanovič, namestnik tehničnega direktorja, Chicherov Vladimir Stepanovič, strojni ključavničar, in Malinkin Boris Ivanovič, strojni ključavničar.

V triurnem ogledu našega podjetja so se gostje podrobno zanimali za potek naše proizvodnje in vrste proizvodov. Posebej so se zanimali za potankosti tehnološkega procesa. Pristrčna so bila srečanja leningrajskih tovarišev z našimi delavci na delovnih mestih. Še posebej je bilo veselo snidenje s tistimi, ki so lansko leto ob jubileju obiskali Leningrad.

Sovjetski tovariši so obiskali tudi naš šolski center, kjer jim je direktor centra podrobno prikazal pomen ustanove in njeno delo. Nato pa so si ogledali še učne prostore in delavnice.

V ponedeljek, 19. marca so se gostje dalj časa pogovarjali z našimi predstavniki družbeno-političnih in samoupravnih organov ter uprave podjetja. Zlasti so se zanimali za principe samoupravljanja in delovanje sindikata. Po razgovoru je bil v naši kinodvorani prikazan političnemu aktivu našega podjetja barvni film o življenju in delu sovjetskih delavcev. Na pozdravne besede predsednika sindikata tov. Krajca se je vodja sovjetske delegacije zahvalil za sprejem in našemu kolektivu poslal naslednje sporočilo:

Sovjetski gostje iz Leningrada so se živo zanimali za uspehe naše proizvodnje

»Dovolite, da vas v imenu dvanajsttisoččlanskega kolektiva leningrajske tovarne LMZ pristrčno pozdravim in želim zdravja in zadovoljstva. Zahvaljujem se vam za topel sprejem, ki smo ga bili deležni že ob prestopu meje. Prišli smo zato, da se seznanimo s področjem proizvodnje in sindikalnega dela. Tesno medsebojno sodelovanje je bilo že do sedaj plodotvorno. Kar bomo videli pri vas dobrega, bomo s pridom uporabili tudi mi.

Prišli smo k vam, da bi utrdili prijateljstvo. V času bivanja pri vas smo se seznanili z vašo pokrajino. Slišali smo za Ljubljano in Slovenijo, sedaj pa smo se na lastne oči prepričali o lepoti vaše domovine. Znate dobro delati in dobro počivati.

Želimo, da bi v takem duhu kot do sedaj sodelovali še v naprej. Ko se bomo vrnili domov, bomo kolektiv informirali o vas in mu prenesli vaše dobre želje. Upamo, da se bo sodelovanje še razširilo v dobro obeh narodov in miru v svetu sploh.

Najlepši pozdrav!«

K. V.

Mnogo ljudi - mnogo mnenj

Delavski svet podjetja je na svoji seji, ki je bila dne 12. marca 1973, med drugim sprejel v celoti gospodarski načrt podjetja.

O gospodarskem načrtu našega podjetja za leto 1973 smo pisali že v januarski številki Litostroja. Po-

glavne značilnosti tega načrta kažejo med drugim tudi na to, da prehajamo na dosledno izvedbo organizacije po TOZD.

V skladu s samoupravnimi načeli ni, da bi omogočili čim širšemu krogu članov kolektiva, da bi

spoznal gospodarski načrt Litostroja, je podjetje dalo načrt v javno obravnavo, ki se je odvijala po TOZD. Ugotoviti moramo, da so pripombe in mnenja članov TOZD prav gotovo prispevala k temu, da bodo gospodarski načrt čim bolj pravilno oblikovali in izvajali.

Na javni obravnavi je bilo izrečenih mnogo zelo zanimivih in tehničnih misli ter stališč, od katerih smo nekaj izbrali in jih ob tej priložnosti tudi objavljamo.

Svet TOZD:

je bil mnenja, da so amortizacijska sredstva, kakor so določena po planu in po odbitku dela za odplačila na kredit nabavljene opreme, zelo majhna (2.200.000 din).

UO sodi, da je problem modernizacije PI resnično velik ter da sredstva na podlagi povišanih in visokih amortizacijskih stopenj v

Resno in konstruktivno so sodelovali mladi na svoji konferenci

(Nadaljevanje na 6. strani)

Strpnost v medsebojnih dogovorih

Politični aktiv je z vodstvom TOZD-PI sklenil, da morajo po vseh obratih redno in to vsak mesec organizirati delovne sestanke o proizvodnji, samoupravni in družbeno-politični problematiki, na katerih naj bi se medsebojno pogovorili o celotni problematiki obratov. V tako organizirani »javni razpravi« moramo biti strpni. Medsebojni razgovori naj bodo sistematični, tako da jih bomo elastično rešili. O rezultatih nepojasnjenih odgovorov naj bi poročali na naslednjem sestanku. Ti sestanki so pomembni predvsem zato, ker je:

- Delavec vsak mesec obveščen o planskih nalogah in o tem, kako jih izvršujejo.
- Vse probleme obravnavamo in rešujemo skupno.
- Tu lahko izražajo svoje želje in zahteve.
- Delavci prispevajo svoj delež neposrednemu upravljanju.
- Na sestankih zvedo o vseh dogajanjih v TOZD-PI in Združenem podjetju.
- Sestanki naj pripomorejo k temu, da bi se vodstvo in družbeno-politična organizacija borile za interese delavcev.
- Vodstveni, vodilni kadri in delavci naj bi bili odgovorni za svoje delo, drug pred drugim.

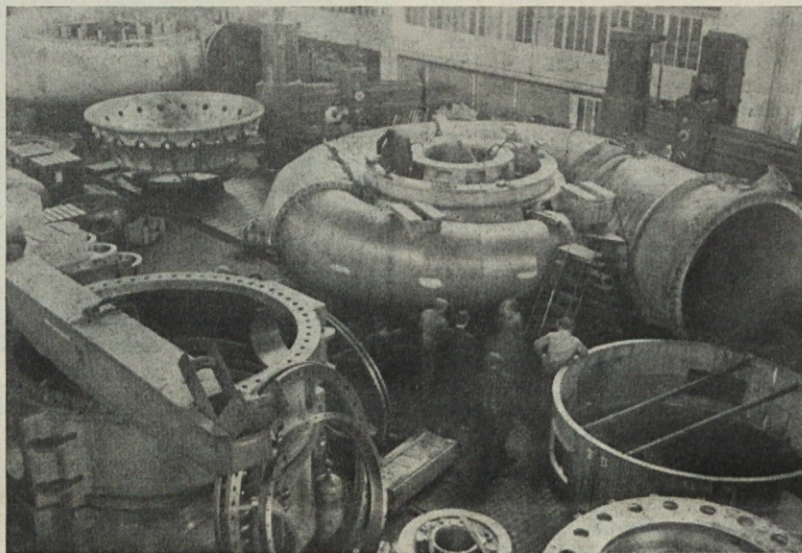
Morda bo kdo pomislil, zakaj je to potrebno. Dosedanja praksa je pokazala, da so tovrstne oblike sprejemljive in da to ni izguba delovnega časa ampak korist za vse nas.

Menimo, da sta bistvenega pomena za delo z delavci v naših obratih organiziranost in metoda dela. Borimo se za čimboljši izkoristek delovnega časa, za to, da za delo vseh ustvarjamo enake pogoje in zato delavec dobiva pomembno vlogo v podjetju. Dejstvo je, da bo potrebno zavzeto delati na vseh področjih dela in od ustreznih služb dobiti tudi ustrezne odgovore, kdaj pa kdaj pa bo treba celo povabiti njihove predstavnike na naš sestanek, kjer naj ustrezno odgovorijo na nekatera nepojasnjena vprašanja.

Na vprašanja so odgovarjali šefi obratov in direktor TOZD-PI Marko Celarc, dipl. inž. Šef PK je na kratko povzel sklepe sestanka, na katerem so se predvsem zavzemali za boljše opremljenost, kadrovske problematiko, kvalitetnejše vzdrževanje, višje OD...

kar se bo morala kadrovska služba bolj zavzemati in preko izobraževalnega centra zadostiti potrebam proizvodnje po strokovni usposobljenosti delavcev varilcev. Konstrukcijski ključavničarji nam prav tako primanjkujejo.

Oddelek za vzgojo kvalificiranih konstrukcijskih ključavničar-

Prvi predstavniki letošnjega izvoznega »booma« vodnih turbin: Spirala za turbino 30.000 kW hidroelektrarne Kamburu v Keniji v montažni dvorani tik pred prevzemanjem.

jev v IC ne more zadostiti našim potrebam, pa tudi tistim, ki jih vzgoji, iščejo pota v druga podjetja, kjer imajo višje OD. Pri nas je njihovo povprečje med 1.000 in 1.300 din. V določenih skupinah so normski presegi previsoki. Temu je vzrok prizadevanje posameznika ali pa pomota pri normiranju novih del. Dejstvo je, da bo potrebno posvetiti večjo pozornost mladim tudi s strani tehnološke priprave, katera z realnejšim normiranjem lahko bistveno pripomore utripom obrata.

Bistveno pri nas je, da se tudi strokovni delavci ne želijo zaposliti v oddelku in se spoprijeti z obstoječimi problemi. Zato je interes teh delavcev, da se zaposle v službah, ki delujejo na področju tehnične dokumentacije.

Temu vprašanju moramo posvetiti večjo pozornost. Težavnostni dodatki so namenjeni predvsem za težja dela. Če bi lahko povprečni OD v obratu porazdelili, sem mnenja, da bi bili delavci bolj zadovoljni in bi manj odhajali iz podjetja.

Do fluktuacije verjetno pride tudi zaradi stanovanjskih problemov, ki jih pri nas ne manjka, kaj menite o tem?

Lahko rečem, da vse premalo skrbimo za mlade delavce in njihove družine. To je aktualna tema, za katero se zanima mnogo članov kolektiva.

Kako je potekel sestanek čistilcev, livarjev, jedrarjev, topilcev, zakladalcev in ostalih v livarni sive litine, je pripovedoval Slavko Penko, dipl. inž., šef obratov livarne sive litine, in odgovoril na nekatera vprašanja.

Sestanek ste pričeli z ekonomiko gospodarjenja, kaj ste pri tem posebno poudarili?

Ob prehodu na TOZD v našem podjetju je glavna naloga vodstev

obratov, da seznanimo delavce z osnovami za uspešno poslovanje in gospodarjenje, da bo sleherni delavec spoznal važnost svojega dela na delovnem mestu in se počutil odgovornejšega za opravljanje delovnih nalog. Če tega ne bomo dosegli, so zaman vsi razgovori, pogovori in prizadevanja. Da bi to lahko dosegli, so nam mesečno potrebni podatki o našem poslovanju, da bi pravočasno in na pravem mestu znali ukrepati.

In kaj menijo o tem delavci?

Iz prvega sestanka ni bila razvidna delavčeva beseda, kaj in kako storiti, da bi dosegli boljše proizvodne rezultate. Opozoril sem jih na kvalitetnejše opravljanje delovnih nalog, kako se kaj prihrani na posameznem delovnem mestu, koliko stane kg peska, kisline, smole, premaza, Cr-mase, mešanice in koliko kaj uporabljati. Kako bomo z vsemi temi materiali varčevali, bistveno vpliva tudi naša udeležba in strokovnost pri delu, kar bo rezultat tudi pri OD. Ne smemo dovoliti, da bodo pro-

potrebno zagotoviti zadostno količino malic in to več vrst, da delavcu ne bi bilo treba iti v drug obrat na topli obrok. V nadaljevanju je poudaril, da se benefici-rana delovna doba med seboj bistveno razlikuje.

V čem so te razlike?

Delovni pogoji livarja od jedrarja ali topilca do zakladalca se bistveno razlikujejo. Zato bi bilo nujno potrebno vsa tovrstna delovna mesta v podjetju pregledati in z ustrežno dokumentacijo posredovati za uveljavitev. S temi problemi nismo osamljeni, vendar menimo, da so vsa dela v livarnah težavna in zaposleni resnično zaslužijo beneficirano delovno dobo, ki ni usklajena med posameznimi poklici.

Delavci so se pritoževali nad delitvijo OD. Kje je bil poseben poudarek?

Menimo, da je sedanjí sistem nagrajevanja preveč tog in ga je nujno potrebno dograjevati. Pozanimali so se za pravilnost ocen težavnostnih dodatkov za delovna mesta topilcev, zakladalcev in nekaterih drugih. Delavci z daljšo delovno dobo ne morejo napredovati in so izenačeni z novinci, dodatek na stalnost bi moral imeti večji vpliv. Za sedanjo stopnjo stalnostnega dodatka menijo, da je le simboličen in bi pravilna ocena vplivala na fluktuacijo delovne sile.

Na sestanku so obravnavali vrsto problemov, za katere menimo, da bodo do naslednjega sestanka urejeni in posredovani odgovori delavcem.

V livarni jeklene litine so imeli sestanke po obratih topilnice, livarne in čistilnice, o celotni problematiki pa sem se pogovarjal s Stanislavom Bradeškom, dipl. inž. — šefom obratov jeklolivarne.

Katerim vprašanjem v jeklolivarni ste posvetili največ pozornosti?

Vrsto vprašanj in problemov, ki si jih omenil, so obravnavali že v obratih PK in sive livarne, zato bi govoril le o tistem, kar je za nas specifično oziroma dopolnil z našo problematiko.

V našem obratu prihaja do vse večjih zahtev pri izdelavi ulitkov iz jeklene litine in zato se moramo prizadevati, da bi izboljšali kvaliteto našega dela. Večjo pozornost bo potrebno posvetiti posameznim delovnim mestom v obratih, za kar so zadolženi delovodje in skupinovodje, pri čemer ne moremo mimo vsakdanjih težav pri dobavi surovin, orodja. Seveda se pojavlja še vrsta drugih problemov.

V livarni sive litine so razpravljali o beneficirani delovni dobi za nekatera delovna mesta. Katera izmed naših delovnih mest bi morala biti še upoštevana?

Mnenja sem, da so problemi tudi enaki. Dodal bi delovno mesto žarilca, obločnega varilca in plamenskega rezalca.

Naj omenim še dva problema: prevoz delavcev in nagrajevanje. Kako ste se lotili reševanja teh problemov?

Kadrovska služba oz. oddelek za prevoze bo skušal urediti prevoze in jih uskladiti s potrebami TOZD. Večje težave pa imamo predvsem v čistilnici jeklene litine in to z veliko fluktuacijo delavcev. Dejstvo je, da v našo čistilnico pač ne bomo dobili delavcev ob takih delovnih pogojih in osebnih dohodkih. Mnenja smo, da bo potrebno dvigniti osebne dohodke za toliko, da bodo zanimivi za delavca in predvsem za zaposlitev mladih, s katerimi moramo postopoma zamenjavati in dopolnjevati sedanje delavce.

Govoril sem o delovnih pogojih, za katere menim, da so res zelo težki, podjetje pa je kot celota premalo naredilo za izboljšanje pogojev predvsem v čistilnici jeklene litine, kakor tudi v drugih obratih. Tem problemom bomo mo-

rali posvetiti večjo pozornost, saj bi prav s pomočjo le-teh dvignili našo storilnost in podaljšali delovno dobo čistilcev.

Vsi ostali problemi, ki bi jih lahko rešilo obratovodstvo, se bodo reševali v kar najkrajšem možnem času in te rešitve bodo prav gotovo prispevale k realizaciji naših dogovorov.

Po analizi problematike PI s šefi obratov je direktor TOZD PI Anton Kovič, dipl. inž., odgovoril na vprašanja:

V zadnjem času večkrat slišimo ugotovitve, da moramo vendarle preiti od besed k dejanjem. Ugotovitve niso nove, pač pa je novo to, da se uresničujejo. Kako bomo poglobljali te odnose v temeljnih organizacijah združenega dela?

Osnovni namen oblikovanja TOZD je približati samoupravljanje neposrednemu proizvajalcu. Da bi v čim večji meri sodeloval v delu samoupravnih organov, ga je za tako delo potrebno usposobiti, seznaniti, mu nuditi podatke, mu razložiti potek dela v TOZD in združenem podjetju kot celoti, poleg interesov TOZD si mora prizadevati za interes združenega podjetja kot celote. Pri tem načinu dela mora sodelovati vodstveni kader, kakor tudi vse družbeno-politične organizacije, ki naj tako na sestankih kot tudi v neposrednih stikih med zaposlenimi omogočijo izmenjavo informacij v obeh smereh. Družbeno-politične organizacije kot so ZK, sindikat in mladina, pa morajo do posameznih aktualnih problemov v TOZD sprejeti svoja stališča.

Namen samouprave v TOZD je v prvi vrsti oblikovanje dohodka in ustrezna delitev. Kako je to povezano v TOZD?

Ta delitev je v večji meri povezana z razmišljanjem samoupravljalca o gospodarjenju TOZD, kakor tudi o delitvi na ravni podjetja in z novimi ustavnimi spremembami tudi na področju izobraževanja, kulture, socialnega skrbstva in reševanja problemov v okviru krajevne skupnosti, kjer živi in deluje združeno podjetje. Torej bodo delegatski odnos samoupravljalca TOZD ga sili k poznavanju zelo širokega spektra problemov, ki naj jih v tem združenem delu obravnava in o čemer mora biti tudi ustrezno informiran. Način obravnavanja problemov v TOZD naj bo ena od najbolj neposrednih oblik za vključevanje vsakega zaposlenega v problematiko TOZD in nalog, ki jih naša družba postavlja pred slehernega proizvajalca.

Ali bodo tudi ostale službe resno pričele z reševanjem naše proizvodne problematike?

Z novo reorganizacijo so nekatere službe že bile priključene k TOZD, npr. planska operativa, tehnološka priprava dela, služba kvalitete, medtem ko je vrsta služb ostala v okviru združenega podjetja. Praksa bo najbrž pokazala, da bo za uspešno delo TOZD potrebno priključiti še nekatere službe. Vendar moramo ugotoviti, da bo tudi TOZD spoznala, da bo potrebno nekatere probleme reševati v okviru združenega podjetja, skupnih služb, ki bodo v večji meri podrejene interesom TOZD. Vrsta skupnih služb, ki dela na ravni podjetja, je preveč pod vplivom nekaterih interesov, ki morajo ob ustreznih ekonomskih računih ne bi imeli takih pokazateljev kot jih imajo danes. Zato tudi menim, da nam bosta ekonomika in samoupravni odnos do reševanja teh problemov še pripomogla razreševati še nekatere izmed njih na drugačen način, kot jih je postavila trenutna obstoječa organizacija. Menim, da nekatere probleme lahko rešimo edinole s samoupravnim sporazumom, pri čemer bo potrebno dobiti soglasje TOZD in ne samo njihovih predstavnikov.

Kako spremeniti miselnost delavcev in ostalih, tako da bodo spoznali in da se bodo zavedali, da je od njihovega vedenja, odnosa do dela in skupne imovine odvisen naš OD?

TOZD PI in ostale bodo že v letošnjem letu obračunavale svoj (Nadaljevanje na 3. strani)

Najboljši med najboljšimi

Razna tekmovalna prirejanja navadno zato, da dobimo zmagovalca. Tudi življenje in delo v tovarni pomeni nenehno tekmovalno, v katerem zmaga tisti, ki dela najbolj hitro, kvalitetno, disciplinirano itd. Takih prvkov je najbrž tudi pri nas več. Prav v ospredje sodi nedvomno JANOS SARVARI.

K nam je prišel leta 1960 kot letalski mehanik. Star je 35 let, poročen in ima tri otroke. Sedaj je na delovnem mestu strojnega ključavničarja. O njegovem delu in uspehih se je z njim pogovarjal glavni urednik glasila Litostroj Vladimir Kovač.

Tovariš Sarvari, kakšna je bila vaša pot k uspehom, kakšne danes dosegate na svojem delovnem mestu?

Ta pot je bila zelo težavna. Ko sem prišel v Litostroj, sem najprej delal pri montaži dieselskih motorjev in sem jih tako dobro spoznal. Kasneje sem se posvetil delu na kolenčastih gredeh. To je eno najbolj zahtevnih del, pri katerem takoj odkrijejo napako. Še posebej sem se izpopolnil v varjenju. Varim že osem let. Med drugim sem obiskoval tudi posebne tečaje, ki sem jih sam plačeval. Posebno specializacijo sem dosegel na trimesečnem tečaju, ki ga je vodil profesor iz Nemčije. Pripomni pa moram, da največ izkušenj pridobiš le z delom. Delo

z različnimi materiali raznih oblik in velikosti to je tisto, kar naredi mojstra v stroki. Pri nas odkrijejo mnogo napak na izdelkih žal šele v končni obdelavi. In prav odpravljanje takšnih napak terja posebno pazljivo varjenje. Z izkušnjami, ki jih imam, lahko rešim mnogo izdelkov, ki so tako rekoč že popolni izmet. Že deset let delam praktično vsak dan od jutra do večera. Prav zato dosegam pri svojem delu veliko natančnost, za katero v podjetju ni pravega razumevanja. Razumevanje se prične šele takrat, ko na gotovem izdelku ugotovijo napako.

Slišali smo, da vaše delo dobro poznajo tudi zunaj našega podjetja?

Da, res je. Mnogokrat sem bil v podjetju »Viktor Lenac« na Reki. To podjetje opravlja remonte ladij. Tam sem odpravljaval poškodbe, katerih popravila so odklonila celo tuja podjetja. Večkrat se primeri, da me ob prihodu tuje ladje pokličejo na Reko, a o mojem odhodu tja odloča naše vodstvo. Pred časom je Litostroj za zamenjavo dobil celo dva varilca, ki sta v času moje odsotnosti delala v našem podjetju.

Ali je še kdo v podjetju, ki bi lahko opravljal taka dela?

Na mojem delovnem mestu, je dela še za najmanj tri delavce. Zaradi natančnosti in utrudljivosti, ki ju terja tako delo, zlasti med mlajšimi ni pravega zanimanja. Moram reči, da vsakodnevni dohodki delavcev iz podjetja pač ne da-

jejo možnosti, da bi se kdo ustalil na tem delovnem mestu.

V tovarni slišimo govoriti, da je vaš mesečni dohodek celo višji, kot ga prejema generalni direktor?

Mislím, da sem za svoje delo pravilno nagradjen. Kar izračunajte denarje za vse ure, ki jih prebijem v tovarni. Vsak mesec opravim poprečno najmanj 150 nadur. Če odštejete nadurni dodatek in upoštevate preseg norme, potem dobite čisto normalen osebni dohodek na eno delovno uro.

Kako pa dosegate norme?

Normo presegam tudi stoodstotno. Po trinajstih letih službe imam s tem, ko vsa leta opravljam tudi nadure, praktično že dvajset let prakse. Ob takih izkušnjah sem sedaj pravzaprav na vrhuncu svojih moči.

Ali ste zadovoljni z delom?

Delo me veseli.

Kaj mislite o gospodarjenju podjetja?

Zdi se mi, da se pri nas vse premalo trudimo zadržati tiste delavce, ki so dobri delavci in tudi zanesljivi. Podjetju in nam samim nič ne pomaga, če za enega samega dobrega delavca, ki nas zapusti, dobimo tri slabe. Prav gotovo bi morali posvečati več pozornosti tistemu, ki nam pomaga doseči dobiček in ki se trudi, da bi bili naši izdelki čim bolj kvalitetni. Ko gledam delavce, ki prihajajo k nam na pomožna dela, večkrat opazim, da sploh ne ločijo lesa od železa, pa čeprav imajo opraviti z izdelki visokih kakovosti. Prav zato bedim sam nad izdelki, ki jih obdelujem in tudi sam skrbim za varen transport.

Mojster pri delu (B. Kocjančič)

Kako se razumete z mojstrom?

Kadar delo poteka v redu, me nihče nič ne vpraša.

O Janosu Sarvariju smo povprašali še tiste, ki se z njim neposredno srečujejo pri delu.

Dipl. inž. Branko Kuštrin, zastopnik Jugoregistra iz Ljubljane:

Tovariš Sarvari je izredno vreden in natančen delavec. Nanj se popolnoma zanesem. Prav čudim se nad kvaliteto njegovih izdelkov, saj je pravi talent. Mislím, da je za podjetje Litostroj nena-domestljiv. Pri njem je vse nadpoprečno. Že blizu sedem let sodelujeva in upam, da bo tako tudi naprej.

V nekaj stavkih bi le težko pravilno ocenil njegovo delo. Naj skušam opisati nekaj načel, ki jih tovariš Sarvari dosledno spoštuje in bi lahko bili napotki za delo nas vseh.

Delovne naloge izpolnjuje vedno z vidika končnega rezultata podjetja.

— Kvaliteta izdelka mu je prvi pogoj uspešnosti končnega izdelka.

— Dobro plačilo je lahko le posledica dobro opravljenega dela itd.

Tov. Sarvari je pravi samoupravljalca. Spremlja potek naročil za svoje delovno področje, usklajuje in koordinira svoje delo s potekom montaže in izredno racionalno izrablja svoj delovni čas. Na svojem delovnem mestu je vrhunski tehnolog in konstrukter.

Resnično je nenadomestljiv. Prav zato nas skrbi, kako bo v prihodnje. Izdali smo že nekaj internih razglasov, s katerimi vabimo sodelavce na to delovno mesto, toda dosegli nismo pravzaprav nobenega rezultata.

V tem razgovoru smo vam skušali predstaviti najboljšega med najboljšimi. Razgovor smo zapisali tistim, ki so dobri delavci v spodbudo, da bi bili še boljši, slabim pa v opomin in zato, da bo z njihove strani manj zavistnega govorenja o visokih osebnih dohodkih in več o delu.

Strpnost v medsebojnih dogovorih

dohodek poslovanja. Tudi zaključni račun bo izdelan na ravni TOZD. Prepričan sem, da bodo nastopile večje ali manjše razlike v poslovanju TOZD, pri čemer smo že v začetku z aneksom (dodatno pogodbo) k sporazumu ob oblikovanju TOZD odločili, da prevelikih razlik v OD med posameznimi TOZD v letošnjem letu ne bomo dopustili. Taki obračuni bodo brez dvoma vedno bolj prikazovali dobro ali slabo gospodarjenje posameznega obrata, kar se bo odrazilo na OD vseh zaposlenih v TOZD. S tovariško kritiko, samoupravnimi ukrepi znotraj TOZD, z delom družbeno-političnih organizacij, z delom vodstvenega kadra, bomo morali izvesti določen pritisk na tiste obrate v TOZD, ki bi slabo gospodarili. Pritisk, ki bo tako tovariški, samoupravljalški in družbeno-politični, mora spremeniti mišljenja posameznika. Zavedati se moramo, da je od slehernega zaposlenega odvisno, kakšen bo rezultat TOZD in da vsak zaposleni čuti svojo samoupravljalško dolžnost do poštenega dela, skrb, da zmanjšuje stroške poslovanja in ne dela stvari, ki bi povzročale škodo TOZD in s tem zmanjševale OD vseh zaposlenih v TOZD.

Bistveni element za uspešne poslovne rezultate so pravočasni ekonomski pokazatelji, ki bi jih morali redno in pravočasno dobivati od ustrezne službe, da bi lahko pravočasno ukrepali. V kolikor tega ne bomo imeli, mislim, da sestanki in razprave ne bodo prispevali k zmanjševanju stroškov.

Kaj mislite o tem?

S tem se popolnoma strinjam in prav to moramo doseči.

Iz razgovorov z delavci je razvidno, da čutilo določeno zapostavljenost obratov TOZD PI. Kaj bi k temu dodali?

Res je, da v TOZD PI premalo prispevamo za novo opremo. To, kar je bilo zanemarjenega vrsto let, ne bo mogoče rešiti samo s sredstvi amortizacije TOZD PI. Menim, da bo potrebno prizadevanje združenega podjetja, da bi se dokončno rešili problemi, ki jih imamo z nabavo nove opreme, ki jih imamo v TOZD PI že toliko let. S tem bi v nekaterih oddelkih spremenili organizacijo dela, povečali produktivnost, izboljšali kvaliteto dela, izboljšali delovne pogoje in prihranili na delovnem času, je zaključil razgovor direktor Anton Kovič.

Ivo Sabol

Dragocen delež mladih

(Nadaljevanje s 1. strani)

imajo pri nas posebne ugodnosti za tovrstno šolanje, vendar iz neznanih vzrokov ti po končanem šolanju zapuste podjetje.

Predsednik aktiva ZMS v TOZD IVET Lojze Vintar se je v svoji diskusiji poglobil v stanovanjsko problematiko v našem podjetju. Mladi delavci vse težje in težje prihajajo do osnovne človeške dobrine, stanovanja. Ta problem je posebno pereč za delavce z nizkimi osebnimi dohodki in številnimi družinami. Grajal je tudi zakonodajo, saj le-ta štiti nosilca stanovanjske pravice, ki je več kot deset let v stanovanju. Tega mu ni več moč odvzeti. Naše podjetje je pri tem posebno prikrajšano, saj smo na ta način izgubili več kot sto stanovanj. Tovariš Vintar je predlagal nekatere konkretne rešitve za hitrejšo odpravljanje perečega stanovanjskega problema pri nas.

Trenutno odvajamo za stanovanjsko gradnjo 6% od bruto OD, od tega ostane v naši organizaciji 45% ali 2,7% od bruto OD. Predlagamo, da teh 2,7% povečamo za 2%, to je na 4,7% in to samo interno v okviru našega podjetja. Po tej obrazložitvi bi v prihodnje, če bi kolektiv predlog sprejel, odvajati za stanovanjsko gradnjo 8%.

Predsednik aktiva ZMS SSP tov. Miroslav Brečko je omenil, da je fluktuacija delavcev zelo velika, med odhajajočimi pa je mnogo mladih kvalificiranih delavcev. Zavzel se je zato, da bi nadrejeni morali mladim omogočiti tudi reševanje tistih majhnih problemov, ki mlademu človeku grenijo življenje. Glede nagrajevanja je menil, da se naše podjetje počasi in vztrajno približuje vsem ostalim podjetjem v Ljubljani, in da tu ni iskati razlogov za tako velik odhod iz tovarne. Prav tako predlaga, da bi oddelek za sprejem vsake tri mesece poslal poročilo o sprejemu in odhodu mladincev iz podjetja. Prav tako bi bilo potreb-

no s strani vodstev posameznih TOZD obvestiti vodstvo mladinskih aktivov o odhodu posameznih mladih delavcev.

Predsednik aktiva TOZD FI Branko Živkovič je v svoji diskusiji govoril predvsem o proizvodnih problemih. Apeliral je na vse mladince, naj na svojem delovnem mestu čim bolj racionalno izkoristijo svoj delovni čas. Varčujejo naj z elektriko in drugimi sredstvi za proizvodnjo. Prav tako bi morali zmanjšati izmete, nepotrebne zaloge materialov, režijske stroške, najbolj pa se morajo truditi, da zmanjšajo nedokončano proizvodnjo. Govornik se je prav tako zavzel za večjo odgovornost vseh vodilnih in vodstvenih delavcev.

Tovariš Alfred Tomažič je delo mladincev ocenil kot uspešno, hkrati pa menil, da so si postavili dobre temelje za nadaljnje načrtno delo v Zvezi mladine. Organiziranost družbeno-političnih organizacij je po mnenju diskutanta enako pomembna kot organizacija poslovnega procesa. Tudi v ZMS Litostroja se morajo mladi zavzemati za načrtno dolgoročno kadrovsko politiko. Pripomnil je tudi, da bi morali več pozornosti posvetiti osnovnemu izobraževanju.

Namestnik glavnega direktorja, dipl. inž. Darinko Kolbl, je z zadovoljstvom ugotovil, da so mladi zelo hitro vključili v nove organizacijske oblike TOZD in s tem bistveno pripomogli k reševanju težavnih problemov. Podjetje je vedno upoštevalo delo, znanje in sposobnost mladih, ki so se vključevali v vse oblike samoupravljanja in družbeno-političnega delovanja. Inž. Kolbl je tudi menil, da imajo mladi s takim načinom vključevanja bistveno prednost pred drugimi. Govoril je tudi o položaju Litostroja ter poudaril, da je naše podjetje dobro založeno z naročili, tja do leta 1974. Večji del teh naročil je pogodbeno vezanih na zunanje tržišče, s tem pa si povečujemo ugled podjetja tudi navzven.

Ob koncu je namestnik glavnega direktorja omenil tudi to, da ima Litostroj kot nosilec integracije strojegradnje v Sloveniji lepe možnosti za vse večjo uveljavitev.

Pavle Krilič, direktor zunanje storitvene enote, je govoril o načrtih stanovanjske gradnje v tovarni in izven nje. Poudaril je, da bomo pričeli z gradnjo prehodnih stanovanj za mlade družine. Vsi mladi zakonci, ki bodo dobili ta stanovanja, naj bi ob selitvi včasne stanovanjske prostore pričeli namensko varčevati za nakup lastnega stanovanja. V približno petih letih bi pridobili s takim varčevanjem toliko sredstev, da bi svoj stanovanjski problem trajno rešili. Stanovanje, v katerem so bili do takrat, pa bi prepustili podjetju oziroma drugim mladim članom kolektiva. Spregovoril je tudi o nadzidavi stanovanj samskega doma, kakor tudi o drugih problemih stanovanjske politike v podjetju (problem najemniških stanovanj — 186 stanovanj uporabljajo drugi delavci, ki niso zaposleni pri nas) Predvideno je, da bo Litostroj zgradil 200 najemnih in 220 lastnih stanovanj. Sredstva bodo črpali iz solidarnostnega stanovanjskega sklada SO Ljubljana-Šiška in iz svojega stanovanjskega sklada.

Vse to bodo lahko izvedli pod določenimi pogoji: Izpolnjevanje proizvodnega plana, povečanje proizvodnje za 6%, rast osebnih dohodkov oz. produktivnost dela itd.

Mladinsko konferenco so pozdravili tudi gostje, ki so menili, da so mladinci Litostroja dosegli zadovoljivo stopnjo organiziranosti, in zato, seveda tudi uspehi niso izostali.

Na konferenci so med drugim tudi izvolili novo predsedstvo, predsednika in sekretarja Zveze mladine.

Za novega predsednika mladinske organizacije je bil izvoljen soglasno tov. Janez Elikan iz TOZD FI.

JANEZ ELIKAN je kot 24-letni strojni ključavničar že več let aktivno vključen v delo samoupravnih organov in DPO v tovarni. Mladi so prepričani, da bo z izvolitvijo novega predsednika, njihov aktiv še nadalje uspešno deloval.

Za sekretarja je bil soglasno izvoljen dosedanji predsednik aktiva TOZD SSP MIRO BREČKO. 26-letni referent v deviznem oddelku si je s svojim DP angažiranjem pridobil take kvalitete, ki so neobhodno potrebne za uspešno izvajanje te funkcije.

Ob koncu je konferenca sprejela sklep, da bodo mladi Litostroja prispevali h gradnji »Doma borcev in mladine« v Kumrovcu 500 dinarjev.

Aktiv mladih komunistov

Nekaj dni pred 26. sejo redne letne konference aktiva Zveze mladine Litostroja je svoje delo pregledal tudi aktiv mladih komunistov. Na svoji seji je tudi sprejel kadrovske spremembe.

Tovariš Fadil Zec je podal pregled dela, ki je bilo opravljeno v preteklem letu. Poudaril je, da so se mladi komunisti vključevali predvsem v delo mladinske organizacije. Sodelovali pa so tudi v razpravi o tezah III. konference ZKJ ter na teze dali tudi konkretne pripombe. Sprejeli so tudi 5 novih članov v vrste Zveze komunistov.

V novi sekretariat je bilo izvoljenih devet članov: Franc Trček, Jože Željani, Milan Jurjavčič, Majda Robežnik, Miro Peček, Milan Zornik, Vojislav Vujošević, Jordan Kariž in Miloš Matas. Za sekretarja je bil izvoljen Matas Miloš. Vsi izvoljeni komunisti so bili že v dosedanjem delu aktivni, tako v zvezi mladine, kot tudi v zvezi komunistov.

Sekretariat čaka v naslednjem mandatnem obdobju veliko dela, ki ga bo lahko uspešno opravil le s prizadevanjem vseh mladih komunistov.

BESEDA MLADIH

Že zgodaj zjutraj nas je v soboto, 10. marca 1973, predramilo svetlo sonce, ki je radodarno razsvetljevalo prosto soboto, dan, ko veliko mladih, pa tudi starejših, obleče smučarske hlače in bunde, pograbi še vse preostale smučarske rekvizite in se odpravi na zasnežena pobočja smučarskih središč preizkušat mojstrovine smučarske umetnosti. To prosto soboto pa veliko mladih ni odšlo daleč od vsakodnevne poti v službo, temveč so se zbrali — od blizu in daleč, v Litostroju, v mali kino dvorani. Litostroj, ali bolje rečeno mladi litostrojčani, so tega dne sprejemali goste od blizu in daleč, saj so bili organizator in gostitelj zbora mladih samoupravljalcev kovinske in elektroindustrije in ladjedelništva za severozahodni del Slovenije. Zbora se je udeležilo veliko število mladih, še najmanj je bilo udeležencev iz manjših delovnih organizacij na področju Ljubljane. Namen zbora mladih samoupravljalcev je bil ugotavljanje in določanje vloge mladih pri uveljavljanju ustavnih dopolnil v praksi. Sklepi našega zbora, kakor tudi zborov mladih upravljalcev širom po Sloveniji, bodo naš osnovni akcijski načrt pri delu mladih in z mladimi v delovnih organizacijah, posebno še pri reorganizaciji ZMS v delovnih kolektivih v duhu ustavnih dopolnil.

Z uvodnim referatom so med nami in z nami zaživele v bolj ali manj popolni obliki TOZD, ki so v večini delovnih organizacij že ustanovljene, drugod pa si še prizadevajo za njihovo ustanovitev.

V referatu so nanizali cilje organiziranja TOZD, pravice in obveznosti delavcev — ustvarjalcev sredstev TOZD, poudarili so pomen družbenega značaja lastnine proizvodnih sredstev in upravljanje samoupravnih organov TOZD ter njihovo strukturo, prek katere naj bi prišla do izraza volja in pravica do odločanja prav vsakega delavca-samoupravljalca. V referatu so bile podane smernice za vlogo organizacije ZMS, ki naj jo ima ob razvoju samoupravljanja, v katerem bodo interesi neposrednih proizvajalcev dejansko našli svoj poln izraz v sprejetih odločitvah.

Uvodnemu referatu je sledil koreferat, katerega namen je bil seznaniti vse delegate in goste ter predstavnike javnih informacijskih sredstev o prizadevanjih vseh delavcev našega podjetja pri ustanovitvi in aktivnem delu TOZD, saj je Litostroj ena prvih delovnih organizacij, ki je spreje-

mov celotne naše družbe, kjer živijo in ustvarjajo in da je njihovo mesto in področje dela v samih TOZD, pa naj si bo to v organizaciji ZM, ZK, sindikata ali v drugih družbeno-političnih ali specializiranih organizacijah.

Po podanem referatu in koreferatu se je razvila razprava, v kateri je sodelovalo veliko mladih samoupravljalcev, predstavnikov družbeno-političnih organizacij, predvsem pa mladih Litostrojčanov. To je bil dokaz več, da smo se na področju realizacije ustavnih dopolnil že krepko spoprijeli z nalogami, ki jih moramo uresničiti.

V nadaljevanju razprave so se vedno bolj oglašali mladi samoupravljalci iz manjših podjetij in seznanili zbor s težavami, v katerih se nahajajo, zlasti tam, kjer še niso ustanovili TOZD. O vlogi organizacije ZM pri neposrednem urejanju medsebojnih odnosov in odločanja o ustvarjenem dohodku, so si bili mladi samoupravljalci edini o nujnosti organiziranja aktivov ZMS v TOZD. Mladi samoupravljalci iz manjših krajev naše republike so govorili o specifičnih težavah, ki izvirajo med drugim tudi iz oddaljenosti od centrov oziroma sedežev matičnih podjetij. Vsa nanizana problematika je bila pozneje zajeta v sklepih zbora mladih samoupravljalcev, katerih bistvo je izraženo v izpolnjevanju naslednjih nalog:

— organizacija ZMS v delovnih organizacijah mora povezovati po-

samezne aktivne ZMS po TOZD in si skupaj z drugimi družbeno-političnimi organizacijami in z mladimi v njihovih vrstah prizadevati za uresničitev ustavnih dopolnil.

— aktivnost mladih naj bo usmerjena k čim večji produktivnosti dela in k razvijanju možnosti za reševanje konkretnih problemov in temeljnih interesov mladih.

— mladi v TOZD naj se aktivno vključijo v priprave na volitve v samoupravne organe in organe družbeno-političnih skupnosti, tako da bo čim več mladih delavcev udeleženi pri družbenem odločanju.

Številna udeležba na zboru mladih samoupravljalcev

— Aktivni ZMS po TOZD si morajo prizadevati, da bodo vsi delavci, ne samo mladi, seznanjeni s pomenom, mestom in vlogo, ki

jo imajo kot proizvajalci in samoupravljalci v TOZD.

Da je zbor mladih samoupravljalcev dosegel svoj namen, lahko z gotovostjo potrdimo, saj so mladi med drugim izrazili željo in potrebo, da se še večkrat srečajo na podobnih zborih in izmenjajo mnenja in izkušnje ter si zadajo naloge, ki jih je potrebno uresničiti. Čeprav se mladi zavedajo težav, s katerimi se srečujemo na različnih področjih v naši družbi, so prepričani, hočejo in želijo v skupnem prizadevanju vseh delavcev, sindikalnih organizacij, organizacij ZK in samoupravnih organov prispevati svoj delež k skupnim prizadevanjem vse družbe.

Trdno so odločeni izvesti stabilizacijo, iz njih pa veje optimizem in vera v jutrišnji dan.

I. K.

Sklepi konference aktiva ZMS Litostroj

Nadaljnje delo ZMS aktiva Litostroj bo temeljilo na izhodiščih, ki so povzeta po sklepih II. in V. seje RK Zveze mladine Slovenije, ter resolucije III. konference Zveze komunistov Jugoslavije, ki je govorila o vlogi in nalogah mlade generacije pri nadaljnjem razvoju naše samoupravne socialistične družbe. Temeljni cilj in naloga nas v Zvezi mladine je: angažirati slehernega mladega delavca in delavko za delo v Zvezi mladine, samoupravnih organih in družbeno-političnih organizacijah.

SAMOUPRAVLJANJE IN DRUŽBENO EKONOMSKI ODNOSI

Mladi v Litostroju se moramo še aktivneje vključiti v proces uresničevanja ustavnih dopolnil v praksi. Delovnim ljudem moramo na razumljivejši način razložiti pomen ustanovitve TOZD kot osnovnih organizacij združenega dela. Posebno to velja za nas mlade, ki smo življenjsko zainteresirani za uspešen nadaljnji razvoj.

Intenzivneje se bomo morali spoprijeti z vsemi problemi v neposredni proizvodnji, pri delitvi dohodka, osebne dohodka, odstraniti pa bomo morali vse delovne navade, ki slonijo na mezdnih odnosih. Takoj se moramo lotiti reševanja problematike fluktuacije delovne sile. Mnogo več kot do sedaj bomo morali vključevati delavce, posebno mlade strokov-

njake pri uvajanju tehničnih izboljšav, inovacij, skratka več bomo posvetili tehnološkemu napredku. Aktivneje se bomo morali vključiti v proces integracije razdrobljene strojegradske Slovenije, katere nosilec je prav Litostroj.

VKLJUČEVANJE V ZVEZO KOMUNISTOV IN ZVEZO SINDIKATOV

Mladi se moramo aktivneje vključevati v zvezo komunistov in zvezo sindikatov.

Vključevanje mladih v ZK mora biti naša dnevna akcijska naloga. Le na tak način si bomo zagotovili tako vlogo mladih, ki jo je zastavila III. konferenca Zveze komunistov Jugoslavije. Mnogokrat smo slišali, da je politični prostor — prostor za preverjanje in uveljavljanje stališč ter predlogov mladih v družbeno-političnih organizacijah — sindikalni

organizaciji. To je tista najmožnejša družbeno-politična organizacija vseh delavcev, kjer se morajo usklajevati različni pogledi, idejno politična stališča, usmeritve in predlogi za odločanje v samoupravnih organih.

IZOBRAŽEVANJE

Mladi se zavzemajo za tako vrsto dopolnilnega družbeno-političnega izobraževanja, kakršnega je začrtala tovarniška konferenca Zveze komunistov Litostroj. Tako izobraževanje pa mora biti trajno, saj bomo le s takim izobraževanjem dosegli cilj in namen. Tudi v okviru Zveze mladine Slovenije bomo organizirali cikle izobraževalnih seminarjev za vse mladince, ki so angažirani v družbeno-političnih organizacijah in samoupravnih organih.

Zavzemamo se tudi za vsa stališča, ki so jih podali na zadnjem običnem zboru sindikata, in govore o nadaljnjem izobraževanju naših delavcev.

KADROVSKA VPRAŠANJA

V Zvezi mladine Slovenije v aktivu Litostroj si bomo še nadalje prizadevali, da v samoupravne organe in družbeno-politične organizacije evidentiramo čim več aktivnih mladincev, predvsem tistih, ki so se s svojim delom v Zvezi mladine že izkazali in si pridobili zaupanje v svojih sredinah.

Za doslednejše vključevanje mladih konferenca predlaga, da kadrovska služba (sprejem) vsake tri mesece pošlje poročilo o sprejemu mladincev in o odhodih mladincev iz podjetja. S tem bi bila predsedstvu zveze mladine dana možnost, da v najkrajšem času stopi v stik z vsakim novim mladincem v tovarni in ga seznanji z dejavnostjo posameznih organizacij.

STANOVANJSKA POLITIKA

Glede na veliko, že omenjeno fluktuacijo smo na konferenci podprli predlog oz. program zunanje storitvene enote v Litostroju, da bi gradili prehodna najemniška stanovanja za mlade družine.

Z ozirom na »Program 80« (program o gradnji stanovanj občinske skupščine Ljubljana-Siška do leta 1980) predlagamo, da bi gradili več najemniških stanovanj in ne 200 od 1000 stanovanj, kot predvideva program.

Samoupravnim organom in družbeno-političnim organizacijam v podjetju predlagamo: »Za sedaj odvajamo za stanovanjsko gospodarstvo 6% od bruto osebnega dohodka, od tega ostane v naši organizaciji 45% ali 2,7% od bruto osebnega dohodka. Predlagamo, da teh 2,7% povečamo za 2%, to je na 4,7% in to samo interno v okviru našega podjetja. Na ta način bi odvajali od bruto osebnega dohodka 8% in s tem pospešili reševanje stanovanjske problematike v tovarni.

Konferenca predlaga, da vse TOZD v najkrajšem času pripravijo prioriteten seznam, da bi preprečili nepravilno dodeljevanje stanovanj.

Pri dodeljevanju stanovanj novodošlim strokovnjakom pa konferenca predlaga, da le-ti dobe stanovanje šele takrat, ko jim poteče polzkusni rok, ter v primeru, da so res potrebni v podjetju.

KULTURA, ŠPORT IN REKREACIJA

Na tem področju je mladinska organizacija stalno povezana s komisijo pri izvršnem odboru sindikalne organizacije in je sodelovanje mladih organizirano. V prihodnje se mora mladinska organizacija zavzemati skupaj s sindikalno organizacijo za take programe športne rekreacije, ki zagotavlja udeležbo čim večjemu številu delavcev.

OBVEŠČANJE

Obveščanju bomo v naslednjem mandatnem obdobju posvetili še večjo pozornost. Kolektiv bomo stalno obveščali o vseh akcijah v Zvezi mladine. V ta namen bomo ustanovili komisijo, ki bo pripravljala vsak mesec informacije, ki bodo objavljene v tovarniškem časopisu, v časopisu Občinske konference Zveze mladine Slovenije Ljubljana-Siška in drugih sredstvih javnega obveščanja.

Novice iz TOZD-PI

Intertrade Ljubljana je pri našem podjetju za »HINDUSTAN SHIPYARD« Ltd, VISAKHAPATNAM iz Indije naročilo 7 kompletov ladijskih delov v teži kompleta 20.427 kg.

Prvi in drugi komplet grobo obdelanih ulitkov je bil izdelan v roku in čakajo že več kot mesec dni na ladjo za odpremo. Ulitki so plačani v konvertibilni valuti.

— o —

Mašinoimpex Zagreb je v roku dobavil za italijansko firmo Nuovo Pignoni iz Firenc 2 kompleta grobo obdelanih ulitkov za parne turbine v skupni teži 17.982 kg, za katere naročilo so zaupali livarni jeklene litine Litostroja. Ker so bili ulitki v roku izdelani, je podjetje dobilo premijo v višini 10% od vrednosti ulitkov. Del premije je bil razdeljen kot nagrada za prizadevanje delavcev livarne in čistilnice.

— o —

Sredi marca so se potrpežljivi pogorevci garderobnih omar v jeklolivarni vselili v prenovljene prostore, za katere menimo, da so funkcionalno boljši.

Preostali del starih garderobnih omar bodo postopoma prenovili, tako da bodo tudi ostali delavci imeli preurejene garderobne omariče.

Sindikalna podružnica TOZD-PI bo za izgorele delovne in civilne predmete izplačala delavcem 28.000 din.

— SII —

Delovno predsedstvo na zboru mladih samoupravljalcev

Dr. ing.
Marko Kos

Poziv k ustvarjalnemu iskanju

NEPRECENLJIV POMEN INOVACIJSKIH POBUD DELAVCEV

— KJE SO VIRI V VARČEVALNI POLITIKI
— KATERE ZAVORE JE TREBA ODPRAVITI

V sobotni prilogi »DELA«, 10. februarja 1973, je bil objavljen izpod peresa dr. Marka Kosa članek »Notranje rezerve so v delavčevi pobudi«, ki ga zaradi aktualnosti prinašamo v našem glasilu. Posamezne podatke je pisec dopolnil glede na naše podjetje.

Pogoji gospodarjenja se čedalje bolj zaostrejo. Pri tem pa želimo obnoviti in modernizirati stroje, za kar je potreben dobiček, želimo povečevati osebne dohodka in še delati bi želeli za manj napora in počasneje — in pri vsem tem imeti nizke cene, da bi se obdržali in uveljavili proti pritisku domače in tuje konkurence.

Slager o »iskanju notrajnih rezerv« je postal zopet modern. Pogled okrog sebe po svetu nam pokaže, da imajo in da so imeli tudi drugi enake probleme in težave, a da so pri iskanju novih poti in rešitev uspeli vpreči v svoj voz tisti element, ki ga pri nas zelo malo poznamo in izkoriščamo — to so POBUDE IN IDEJE DELAVCA.

Pod delavcem moramo razumeti vsakogar, ki sodeluje v proizvodnem procesu, od izobraženca do delavca v proizvodnji, od tistega, ki konstruira proizvod, do tistega, ki razmišlja o tehnološkem postopku, do delavca na obdelovalnih strojih in v proizvodnji do montaže, ljudi, ki opravljajo stotero različnih del, potrebnih, da zapusti proizvod tovarno očiščen, pobarvan in preizkušen.

Vključeni so v to brez izjeme vsi delavci, mojstri, delovodje, vsi, ki prispevajo svoj delež, pa naj bo še tako majhen, h končnemu cilju realizacije. Vemo, da so ljudje različni, da nekateri opravljajo svoje delo rutinsko, ne da bi se poglabljali vanj, ne da bi ga ljubili. Je pa dober del ljudi, že po naravnem zakonu raznolikosti, ki o svojem delu razmišljajo, ki se v svoje delo poglabljajo ter imajo svoje kritične misli o načinu opravljanja tega dela, ki imajo mnoge ideje o izboljšavah, o novih načinih, o drugačnih pripravah, ki bi jim omogočale hitrejšo in boljše delo. Takšne ljudi je treba poiskati, se jim približati, jih spodbuditi k nadaljnjemu iskanju ter jih pritegniti k sodelovanju.

Njihove pobude in ideje predstavljajo vedno večji ali manjši prihranek, in če je takšno angažiranje množično, v večjem številu, bo skupna vsota vseh prihrankov narasla v izredno pomemben prihranek, ki bo mnogo večji kot vse druge težke in na silo poiskane notranje rezerve ali varčevalni ukrepi. To predstavlja neposredne prihranke brez boljših organizacijskih in kadrovskih rezov, ki nujno skrivajo v sebi neko okrnitev delovanja in širjenja. To so čisti prihranki, ki jih lahko izračunamo, ne zahtevajo investicijskega dinarja ter dajejo takojšnje rezultate.

Te pobude delavcev so lahko različno pomembne, to je, imajo različno težo. Konstruktor bo našel novo tehnično rešitev, ki se lahko patentira ter predstavlja tako imenovano industrijsko lastnino podjetja, ki štiti proizvod proti konkurenci bolje kot vsaka carinska zaščita. Delavec bo pri svojem iskanju našel rešitev, ki omogoča enostavnejšo obdelavo, kar spada v kategorijo tehničnih izboljšav, a male in drobne pobude delavcev imenujemo koristne predloge, ker že ime samo pové, čemu služijo.

Vse to združujemo v pojem inovacijska dejavnost.

Kolikšen je možen obseg inovacijske dejavnosti?

Te pobude delavcev predstavljajo važen element gospodarjenja v podjetjih tako v kapitalističnih državah zahoda kot v socialističnih gospodarstvih vzhoda. Inovacijske predloge zbirajo tako eni kot drugi organizirano v okviru stalne akcije prigravarjanja in prepričevanja, povezano z močno materialno stimulacijo za udeležene

delavce. V socialističnih državah se k temu pridružujejo tudi privilegiji in odlikovanja, ki so jih udeleženi tako imenovani novatorji.

Vzhodna Nemčija nedvomno vodi pri množičnosti angažiranja pobud delavcev v inovacijski dejavnosti, kar je v nemali meri prispevalo k ogromnemu tehničnemu napredku njenega gospodarstva. Od vseh zaposlenih v NDR je 14,4% udeleženih pri inovacijskih predlogih, predlaskim so prijavili 7000 patentov (680 pri nas) in 730.000 tehničnih izboljšav, kar je dalo prihranka za 3 milijarde mark v enem samem letu, kar bi bilo v našem denarju polovico vrednosti enoletne slovenske družbene proizvodnje.

Te številke so nedvomno tako ogromne, da bi se moral nad njimi zamisliti vsak gospodarstvenik — pa tudi politik.

Če govorimo v izmerah slovenskega gospodarstva, bi morali imeti pri 250.000 zaposlenih v industriji letno 360 patentov (proti 60 danes) in 360.000 tehničnih izboljšav (dejansko stanje je neznan). Pri inovacijah bi moralo biti udeleženih okrog 35.000 delavcev, a vrednost prihranka bi pri tem znašala okrog 1 milijarde novih dinarjev, proti 5 milijardam čistih osebnih dohodkov, ki so bili izplačani v slovenski industriji v lanskem letu. Pri tem smo upoštevali prihranek pri eni inovaciji samo s 50.000 dinarji. To pomeni, da bi morali po vzoru industrijsko visoko-razvitih držav prihraniti 20% osebnih dohodkov.

Kako bi moralo biti v našem podjetju Litostroj, se pravi v okviru podjetja z visoko razvito tehniko in s posamično proizvodnjo, kjer tako rekoč vsak izdelek predstavlja nekaj specifičnega, enkratnega in vsaj delno novega ter zato zahteva večje miselne napore in neposredno sodelovanje slehernega delavca? Po svetovnem vzoru moramo doseči okrog 500 inovacijskih predlogov letno, pri katerih bi moralo sodelovati 500 do 600 delavcev. Med inovacijami bi moralo biti okrog 6 do 7 patentov in okrog 490 tehničnih izboljšav. Res je, da smo to število patentov letno že skoraj dosegli, medtem ko pa tehničnih izboljšav praktično nimamo. Povprečno bi moral naš referent za inovacije dobiti v obravnavo vsaj enega če ne dveh inovacijskih predlogov dnevno. Vrednost prihranka teh inovacijskih predlogov in ukrepov, ki bi naj iz njih sledili, bi morala doseči ogromno število 25 milijonov (novih) dinarjev letno.

Te številke se nam zde danes težko verjetne, vendar pa predstavljajo naš cilj, za katerim bomo morali težiti z vsemi ukrepi. Razmerje med patenti in tehničnimi izboljšavami je 1:100, se pravi, da bi moralo biti težišče naše akcije za angažiranje delavcev ne na področju patentov, temveč na področju tehničnih izboljšav, a to je področje najširšega udejstvovanja delavcev in mojstrov v neposredni proizvodnji.

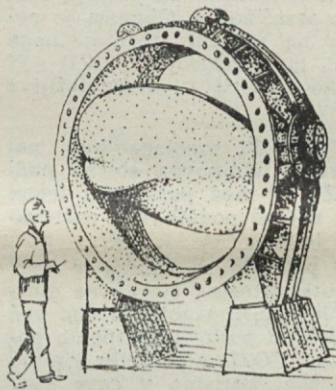
Pota k oživiljanju inovacijske dejavnosti

K temu cilju pelje pot predvsem z organiziranjem k določenemu cilju, ki ga je treba vsem sodelujočim v delovnem procesu razložiti in jih pridobiti. Doseči moramo angažiranje dobrih delavcev. Dober delavec je tisti, ki o svojem delu nenehno razmišlja in išče racionalnejše rešitve ter jih nato prijavljuje. Da bomo delavce pritegnili, je nujno potrebno vzpostaviti sistem močne materialne stimulacije, se pravi, da bo vsakdo za vsak koristen predlog nagradjen v odvisnosti od višine ustvarjenega prihranka.

Ta naloga se nam zdi skoraj nedosegljiva; ne smemo pa pozabiti, da tega nismo resno in organizirano doslej niti poskušali. In gotovo je to tudi uresničljivo. Kar je lahko dosegel kapitalistični podjetnik v svojem podjetju in kar so lahko na Vzhodu dosegli s privilegiji, je sigurno možno doseči tudi v naših — samoupravnih podjetjih.

Prava uganka in absurd je, da nam ni uspelo angažirati delavca prav v samoupravnem sistemu, ki skuša doseči in realizirati udeležbo in angažiranje delavca pri odločanju in upravljanju njegovega podjetja in to čim bolj neposredno in pristno. Kaj je torej bliže našemu cilju kot oživiti pobude in ideje delavca ter jih uporabiti v proizvodnem procesu s ciljem povečanja dohodka v njegovi organizaciji — dohodka, pri čigar delitvi naj bi po samoupravnih principih neposredno sam sodeloval. Se pravi, da bi moral biti delavec mnogo bolj zainteresiran kot pri kapitalističnem podjetniku. Saj z aktivnim sodelovanjem pri iskanju poti in načinov pravečevanju z materialom in dragocenimi strojnimi urami povečuje dohodek neposredno sebi samemu in ne lastniku podjetja.

Da samoupravni sistem še ni pokazal svoje ekonomske učinkovitosti, je gotovo eden od vzrokov v tem, da mu ni uspelo pritegniti in uporabiti vseh ustvarjalnih pobud in idej delavca. Številke kažejo,

da smo v inovacijski dejavnosti zdrknili na zadnje mesto v Evropi (lani tudi za Albanijo). Vzrok je v odsotnosti kakršnegakoli organiziranega hotenja in — kar je še dosti huje — v popolni odsotnosti prepričanja v koristnost inovacij. To ne pomeni, da so naši delavci, mojstri, tehniki, inženirji zanič in da ni v njih pobud in idej — temveč to le pomeni, da je večinska vodilna struktura v podjetju neprepričana in nerazgledana in da ne ve, kje so vzvodi ekonomskega napredka in na čem je zrasla tehnološka revolucija našega veka.

Pod vodilno strukturo je treba smatrati ves odločujoči sloj v podjetju — od pravne in tehnične do kadrovske službe, ki smatrajo to za motnje in za vir konfliktov. Po mojih dolgoletnih izkušnjah je proizvodni delavec (od inženirja do delavca na stroju) pripravljen vedno in z veseljem sodelovati. Čvrsto lahko rečemo, da odpor proti pobudam in idejam delavca kaže na prisotnost tehotokratizma.

Potrebna bo najprvo streznitev in nato doba prosvetljenstva. Treba bo tudi zrušiti odpore v vodilnih strukturah. Ekonomske analize in primerjave s tujimi gospodarstvi bodo pokazale na ekonomsko vlogo inovacij. In nato bo potrebna akcija.

Upravičeno mislim, da je področje inovacij tisto, kjer najdlje nismo uspeli zgraditi nekaj novega na razvalinah centralističnega sistema. Minilo je dvajset let, kar so bile ukinjene generalne direktive, ki so imele oddelke za razvoj in napredek proizvodnje, bili so jasni pravilniki in število inovacij (takrat imenovanih novatorstvo) je vztrajno raslo. Po osamosvojitvi podjetij je Kidričevo zamisel pritegnitve iniciative delavca razpadla. Prevladala je uravnilovska mi-

selnost. Vsaka inovacija predstavlja afirmacijo ustvarjalnega posameznika, pomeni pojav nečesa, kar podira ustaljene okvire, ustaljeni »način dela«, mišljenja, in obnašanja, podira ustaljeni vrstni red »svete« podrejenosti in na koncu podira avtoritete. Pri vsem tem v prvem obdobju ekonomskih vzvodov, ki bi vendar lahko korigirali odnose, ni bilo čutili, ker državno-distribucijski sistem še ni bil premagan. Prevladala je zato miselnost povprečnosti in uravnilovke, neustvarjalnosti in nezainteresiranosti. Pojav vsakega ustvarjalnega človeka v takem okolju povprečnosti je nujno izzval konflikte in odprto sovražnost. Tehnokratični odnos do ustvarjalnega delavca se je čedalje bolj utrjeval. In vsa Jugoslavija je čedalje bolj tonila v evropskem vrstnem redu inovacij, dokler ni danes, po petnajstih letih, pristala na zadnjem mestu. Komaj možna je kakšna druga družbenokritična razlaga tega pojava.

To pomeni, da še nismo uspeli zgraditi nasproti centralističnemu sistemu drug boljši sistem, ki bi slonel neposredno na delavcu — proizvajalcu in ustvarjalcu.

Vsaka akcija, ki si zastavlja tako pomemben in obsežen cilj, mora biti organizirana ter je politične narave, saj mora imeti celo vrsto prijemov, od vzgojnih in psiholoških do politično-ekonomskih. To je naloga družbeno-političnih organizacij, od vrha do baze. S tem seveda ni rečeno, da ni prvotni in glavni značaj inovacijske dejavnosti ekonomski za razliko od centralističnih časov, ko je bilo to obarvano politično-propagandno. Pri današnjem, kolikor toliko tržnem obnašanju vseh dejavnikov v gospodarstvu, mora vsa inovacijska dejavnost dobiti poudarjen ekonomski značaj, mora biti obravnavana kot ekonomska in poslovna kategorija.

V zadnjih letih se je čedalje bolj razmahnil uvoz licenc in »know-how«, ki sta plod pobud in idej delavca — ne našega, ampak tujega. To je treba plačevati, zato bo pojem ekonomske kategorije danes bolj razumljiv. Pri tem je treba opomniti, da obstajajo zakoni, ki omogočajo kapitalizacijo dohodkov od inovacijske dejavnosti, da se vodijo v poslovnih fondih in uporabijo kot taki za razširjeno reprodukcijo. Vendar se jih finančne službe otepaajo kot nepotrebnega balasta. Se pravi, da imamo zopet opravka z nepoučenostjo in nezaupanjem v koristi inovacij.

Treba je reči, da ne manjka deklarativnih dokumentov o pomenu inovacijske dejavnosti z začrtanimi cilji pri vrsti družbeno-političnih organizacij ter zvezni in republiški skupščini: resolucija IX. kongresa ZKJ, »Resolucija o dolgoročnem razvoju Slovenije« skupščine SRS, »Srednjeročni plan gospodarstva« Izvršnega sveta SRS, III. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije in še neobravnavane teze CK ZKS o vlogi znanosti, kljub temu pa se ničesar zapisanega ni izvedlo v celotni organizacijski strukturi teh družbeno-političnih organizacij, da bi ti sklepi dosegli bazo in se tam z vso prepričanostjo izvajali in uresničevali. Ostalo je vse pri besedah (kar smo ugotavljali tudi drugje).

To kaže na to, da ni mogoče pričakovati, da bo to možno doseči brez ustrezne organizirane akcije. V našem samoupravnem sistemu se zahodni model afirmacije inovacij zaradi ekonomskih koristi ni obnesel. Treba bo iskati drugih poti. Kakšne so te poti, danes ni mogoče določeno reči, treba pa bo posvetiti moči naših najboljših politikov in gospodarstvenikov iskanju najuspešnejšega načina, kako hitro sanirati, obnoviti in dvigniti položaj inovacijske dejavnosti pri nas. Naš kratkoročni cilj mora biti: dvigniti inovacije na nivo povprečne evropske industrijske države, a takoj nato si moramo zadati cilj, da se približamo vzhodnim, najvišje razvitim državam, za kar moramo izkoristiti pogoje samoupravnega sistema.

Pri vseh družbeno-političnih organizacijah bi morali postaviti delovne komisije za analizo inovacijskih dejavnosti, ki bi morale sproti analizirati stanje in iz analize izvajati smernice za akcijo. Vedeti moramo, da takšno nezadovoljivo stanje kaže na defekte v proizvodnih in medsebojnih odnosih, ki jih je treba kritično analizirati in odpravljati.

Vprašanje stimulacije

Inovacija predstavlja sad umskega napora delavca, ki jo pogujejo njegove izkušnje, znanje, intuicija in ustvarjalnost ter prinaša v proizvodnem sistemu velike prihranke in koristi. Ker je to poslovna kategorija, je možno pridobiti delavca k prostovoljnemu sodelovanju le z materialno stimulacijo. Države vzhodnega bloka so uporabile isto pot ter dosegle svoje rekorde z izrednim materialnim in pravnim varstvom avtorja (davčne oprostitve itd.). To pomeni, da bo nadpovprečni delavec dosegel nadpovprečno višino dohodka. Pri tem mu bo pripadel samo majhen del, manj kot desetina ustvarjenega prihranka, medtem ko bo ostalih devet desetih povečalo dohodek njegovih sodelavcev. To se sklada s principom delitve po delu oziroma z njegovim delovnim prispevkom.

V današnji družbeni klimi izravnavanja razlik v dohodkih ter odpravljanja vzrokov za socialno diferenciacijo pa bo borba za obnoveno inovacijske dejavnosti zadelala na ovire, ki jih prej ni bilo in ki bodo ogrozile pri pomanjkljivem usmerjanju zavestnih sil v bazi vsak dvig inovacijske dejavnosti. Vemo, da je bil s strani vodilnih politikov, zlasti predsednika Tita, nič kolikokrat poudarjen princip delitve po prispevku k skupnemu delu in pomen delavcev od kvalificiranega do inženirja. V tisku je bila vsaj v oklepajih omenjena upravičenost nagrajevanja po individualnih prispevkih. Vendar pa je treba vedeti, da je osnovna politična linija, ko je pripela do baze, očiščena takšnih oklepajev in poudarkov ter da se dohodki omejujejo točno v določenih razponih.

Težko si danes zamišljamo organ samoupravljanja, ki bi odobrilo nekoumno odškodnino več tisoč dinarjev za njegovo inovacijo. Nihče si ne bi želel pridobiti naslova kršitelja sporazumov oziroma splošne linije, po drugi strani pa pride to marsikateremu tudi prav pri zavračanju zahtev — in nadaljevalo se bo prej opisano ozračje povprečnosti, ki je blokiralo petnajst let vsako prizadevanje.

Politična navodila najvišjih forumov bodo morala biti glede tega vprašanja mnogo določnejša, selektivnejša, predvsem pa izrazitejša. Pri tem ne bi smelo biti nikakršnih razlik med republikami.

Za stimulacijo bi se morali poslužiti najrazličnejših metod, ki jih poznajo v drugih državah. Pri tem ne bi smelo biti oklevanja, kajti izredna situacija, v katero smo zašli, zahteva tudi izredne ukrepe. V Beogradu so s posluhom uvedli med davčne olajšave tudi inovacijsko dejavnost, v Sloveniji pa še pomislili nismo na to, čeprav trdimo, da smo industrijsko razviti.

Po analizi današnjega stanja se vsiljuje naslednji zaključek:

V inovacijski dejavnosti smo padli tako globoko, da niže ni več mogoče. Na zemljevidu Evrope je Jugoslavija črna lisa, ki izpada iz vseh primerjalnih tabel. To zahteva sanacijo. Nad tem se moramo zamisliti tehniki, politiki, gospodarstveniki. Odsotnost inovacij pri istočasnem obsežnem industrijskem dvigu zahteva pojasnilo. Zaradi prepletenosti vseh dejavnikov je to politični problem, ki bi moral najti svoje mesto na X. kongresu ZKJ. Potrebna je globoka analiza, organiziranost in usmerjena akcija vseh od vrhunskih forumov do delovnih organizacij. To naj bo poziv, da se ne borimo samo za varčevanje (zapisano je bilo 1% o materiala), temveč za 5% povečanje celotnega družbenega proizvoda. To je dosegljivo, saj so isto pot že prehodile druge razvite države. Zavlačevati ne smemo več, kajti izgubili smo že dvajset let.

Za večjo delavnost

Dne 7. marca sem se udeležil posvetovanja predstavnikov nekaterih osnovnih organizacij sindikalnih podružnic, katerega je bil sklicatelj ZS Slovenije. Na tem sestanku smo sprejeli informacijo o nekaterih predlogih za bodočo organiziranost sindikatov in Zveze sindikatov. Vsi ti predlogi, ki zadevajo organiziranost osnovne sindikalne organizacije, in nekateri predlogi o delegatskem sistemu in delegatskih razmerjih so bili že obravnavani v dosednji javni razpravi o prvih osnutkih dokumentov za VIII. kongres Zveze sindikatov Slovenije. Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije bo do teh in drugih predlogov o bodoči organiziranosti sindikatov in Zveze sindikatov sprejel svoje stališče, ko bo na plenarni seji obravnaval osnutek statutarnega dogovora na osnovi širših predhodnih razprav.

Dosedanje razprave in raziskave o organiziranosti sindikatov so pokazale, da delavci pričakujejo tako delovanje sindikata, ki bi jim omogočilo učinkovitejšo uresničevanje njihovih interesov. To posebej velja za sedanjí čas, ko z ustavnimi spremembami in akcijami ZK povzročamo bistvene spremembe v družbeno-ekonomskih odnosih in ko morajo sindikati prevzeti veliko bolj pomembne družbene naloge kot v preteklosti. Gre za to, da se v sindikatih in zvezi sindikatov na vseh ravneh naše organiziranosti temeljito usposobimo za:

— odločilno politično vlogo sindikatov v uresničevanju samoupravnega odločanja delavcev o pogojih in rezultatih njihovega

dela v vseh tokovih družbene produkcije,

— dosledno uveljavitev delegatskega sistema in delegatskih razmerij (vključno s kandidacijskim postopkom in volitvami) v lastni organizaciji in celotni družbi,

— poglavitni dejavnik v družbenem dogovarjanju in samoupravnem sporazumevanju o dohodku, delitvi dohodka in drugih pomembnejših vprašanih medsebojnih samoupravnih odnosov,

— učinkovito politično oporo in gibalno samoupravljanja in za zaščito proti vsem antisocialističnim in antisamoupravnim pojavom in vplivom ter njihovim nosilcem,

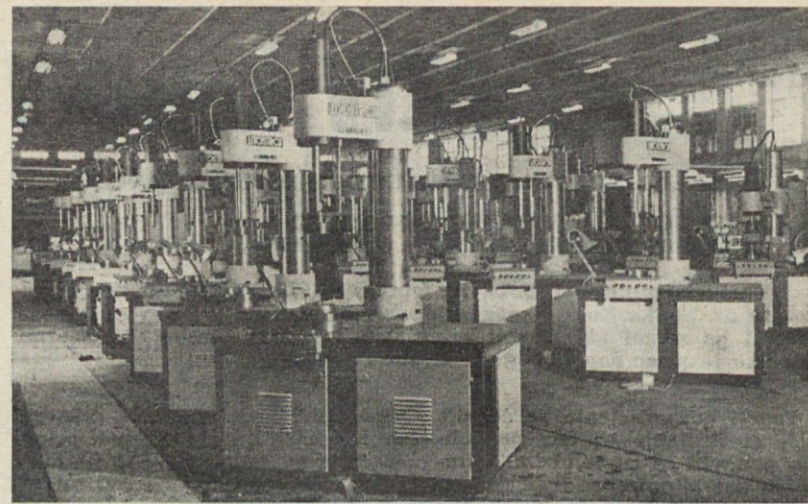
— tako lastno organiziranost, ki bo onemogočila vsakršne odtujenosti sindikalnega delovanja.

Velike spremembe v družbeno-ekonomskih odnosih narekujejo tudi novo vlogo sindikata v republiškem merilu kot tudi v vseh ustanovah in gospodarskih organizacijah oz. temeljnih organizacijah združenega dela.

Sindikati v današnji preobrazbi dobiva mesto in vlogo, za katero bo zahteval večjo aktivnost vseh članov sindikalnih odborov in neposrednih proizvajalcev ter bo dejanska opora svetom TOZD in združenemu podjetju, to pa terja dobro organiziranost dela in pogojuje večje uspehe. XXXI. amandma na novo določa vlogo sindikata, zahteva več konkretnih akcij, ki bodo pomenile uresničevanje delavčevih interesov. Delavec je vedno pričakoval mnogo od sindikata, vendar njegova pričakovanja niso bila uresničena. Sindikalne organizacije v TOZD delno oblikujejo že svojo vlogo; njihovo delo bo moralo postati kontinuirano. Kar bo presegalo raven osnovne sindikalne organizacije v TOZD,

naj obravnava izvršni odbor ali konferenca sindikata v podjetju ter ustrezne službe, navzven pa občinski ali republiški sindikalni organ. Statut mora normirati pogoje dela sindikalne organizacije v TOZD, naloge pa si bo sindikat sam postavil. Dolžnost vodstva bo, da bo tudi med rednim delovnim časom omogočilo določenim sindikalnim delavcem aktivno delo in s tem vklajenost delovnih nalog posameznika, ne da bi pri tem proizvodnja trpela in bi bil le-ta prikrajšan pri osebnem dohodku. V kolikor to ne bi bilo v statutu, bo potrebno doseči, da aktivist ne bo izpostavljen kritiki zato, ker aktivno dela.

Truditi se moramo, da se izboljša dejansko počutje slehernega člana sindikata in da sistematično uresničujemo planirano delo. Menim, da smo v tem že kar uspeli, saj smo postopoma pričeli z realizacijo vseh tistih nalog, ki smo si jih zastavili. — Sabol —

V pričetku marca so v Leipzigu odprli 197. sejem, ki velja za eno od največjih svetovnih razstav znanstveno-tehničnih in gospodarskih dosežkov. V 60 sejamskih dvoranah je razstavljalo 9250 razstavljalcev iz 61 držav, in sicer od izdelkov za široko potrošnjo do najtežjih in najbolj zapletenih strojev.

Tega sejma se je naše podjetje udeležilo tudi letos. Na sejmu smo prikazali preoblikovalne stroje in vilničarje. O pravilnosti odločitve, da smo postali pravzaprav stalni gost tega sejma, pričča zanimanje za naše izdelke. Dva od treh preoblikovalnih strojev smo ugodno prodali kupcu iz Zahodne Nemčije. Kljub skopo odmerjenemu prostoru, zakupili smo le 50 m², smo stroške sejma v celoti opravičili.

Mnogo ljudi - mnogo mnenj

(Nadaljevanje s 1. strani)

resnici ne zadoščajo za uspešno modernizacijo. UO predlaga, da bi pri samoupravnem sporazumu o koriščenju sredstev amortizacije proučili problem in bi morebiti plansko v letu 1973 namenili za to več sredstev. Kljub težavnim pogojem je potrebno istočasno izvršiti modernizacijo na podlagi kreditnih aranžmajev. Obenem je potrebno na podlagi srednjeročnega plana modernizacije TOZD PI plansko izkoriščati razpoložljiva sredstva.

TOZD PI predlaga tudi, naj ustrezna strokovna služba nudi TOZD PI med poslovnim letom kar največ podatkov o poslovanju le-te.

UO podjetja se strinja s tem, da mora ustrezna strokovna služba v letu 1973 zagotoviti čim več podatkov o poslovnih uspehih posameznih TOZD v podjetju, kar bo še posebej koristno v času uveljavljanja TOZD. Zato je potrebno pospešiti prehod na elektronsko-

računalniško tehniko, s katero bi prišli do čim večjega števila podatkov, ki bi bili koristni za poslovno ukrepanje v podjetju.

Ustrezna strokovna služba naj zagotovi zbiranje različnih podatkov tudi na ravni strokovnih mest, saj so TOZD sorazmerno velike.

Svet TOZD PI ugotavlja, da še ni sprejet podroben plan režije, ki bi pripomogel h gospodarski orientaciji TOZD.

UO se strinja s tem, da je pripomba utemeljena, vendar je medtem že vsem svetom TOZD poslal razdelan plan režije. UO je ocenil, da je plan režije skrbno pripravljen. Ker gre le za podrobnejšo razdelitev v osnovnem planu že določenih stroškov, predlaga UO, da DSP pred potekom razprave potrdi plan režije. Pri tem naj bi DSP pooblastil UO, da v primeru tehtnejših pripomb, ki bi jih izrekle TOZD, izvrši le-ta potrebne uskladiitve režijskega kadra.

Svet in zbori TOZD PI so imeli nekatere pripombe na predlog cenikov (nekateri cenje niso ustrezne, cen za laboratorijske usluge vseh vrst ni, cenikov za zvarjence ni, itd.)

UO meni, da je v izdelavo cenikov vložena mnogo dela in strokovnih naporov ter da so v osnovi soliden temelj za obračunavanje. Morebitne formalne pomanjkljivosti ali tudi pomanjkanje cen za določene storitve in izdelke bo potrebno uskladiti v okviru strokovne službe — oddelek za analize cen pri SSP-PS.

V zapisnikih zborov in sveta TOZD PI ugotovljene pomanjkljivosti v cenikih je treba skrbno proučiti in jih poskušati korigirati v enem mesecu.

V cenikih je za sedaj predvidena enotna cena za kg ulitka, cena pa naj bi bila odvisna od komplicitranosti in vrste ulitka.

UO predlaga, naj bi DSP sprejel predlog, po katerem bo v nadaljnjih fazah procesa potrebno v sodelovanju s TOZD PI proučiti in odpraviti te pomanjkljivosti.

Naročilom za TOZD PI naj obenem prilagajajo tudi predkalkulacije.

UO predlaga, naj pripombo sprejemajo tako, da se enoti pošljejo predkalkulacije vselej, kadar je to le možno.

V TOZD PI je potrebno kontrolo organizirati drugače, kakor je navedeno v prilogi o organizaciji.

UO je po posvetovanju z ustrezno strokovno službo ugotovil, da ni zadržkov za sprejetje pripombe.

Člani UO podjetja se strinjajo s tem, da bi po pooblastilih DS podjetja, UO skliceval skupne seje s predstavniki vseh TOZD, kjer bi usklajevali predvidene spremembe in dopolnitve. O svojem delu bi UO poročal DS podjetja.

TOZD PI pripominja, da je TOZD SSP glede povezave z generalnim direktorjem v ugodnejšem položaju kot drugi TOZD.

Glavni direktor je po samoupravnem sporazumu istočasno tudi direktor oziroma individualni izvršilni organ TOZD SSP. Ko pa bodo iz sedanje TOZD SSP postale nove TOZD s svojimi samoupravnimi kolektivnimi in individualnimi organi upravljanja, bo prišlo tudi v tem primeru do sprememb.

Nabava naj bi nosila odgovornost za nekatere surovine, finalisti pa stroške obdelave na izmetnih ulitkih.

UO predlaga, naj ta vprašanja glede na poslovne običaje (uzance) rešijo in se med seboj samoupravno dogovorijo zainteresirani sami.

Svet in zbor TOZD FI pripominja, da je potrebno poiskati vzroke, zakaj je prišlo do zaloga, ki so v podjetju pretirano visoke.

UO meni, da je pripomba primerena ter predlaga, da bi komisija, ki je v tretjem četrtletju 1972 proučevala problematiko najboljše finalizacije, analizirala problematiko in vzroke visokih zalog. O tem svojem delu naj poroča DSP.

V načrtu je omenjeno tudi poročilo o potrebnih sodelavcih. To poročilo ne ustreza.

Pripomba je utemeljena in zato se jo v čistopisu popravi. UO obenem predlaga, naj DSP v okviru temeljne politike kadrov sprejme stališče o neomejenem angažiranju in celo stimuliranju proizvodnih kvalificiranih delavcev, do maksimuma pa naj omeji režijski kader, tako v proizvodnih, kot tudi ostalih TOZD.

Proizvodne zmogljivosti TOZD FI za žerjave in cementarne niso zadostno zasedene.

V letu 1973 je potrebno omenjeni veji proizvodnje skrbno proučiti in poiskati možnosti za zasedbo prostih kapacitet.

V aneksu o delitvi OD k sporazumu je v členih 2.16 in 2.27 potrebno vnesti proporce v odstotkih.

Proporci o osnovah za razbremenitev PRB, PB, NB in drugih so odstotki prikazani že v osnovnem gospodarskem načrtu in se ustrezno določila aneksa le sklicujejo nanje.

Svet in zbor TOZD IVET je med drugim menil, da še ni rešeno vprašanje vzdrževanja objektov skupnega značaja za podjetje.

UO s tem soglaša in predlaga DS, naj bi do rešitve teh vprašanj stroški kontrolirali na posebno komisijo in nato po posebnem sporazumnem ključu prenesli na koristnike.

Svet TOZD SPP, ZSE, ICL in LINT je v javni obravnavi le v manjši meri obravnaval gospodarski načrt podjetja in se bolj posvetil vprašanju lastnih poslovnih načrtov.

NOVICE IZ TOZD-PI

9. marca je Mašinoimpex Zagreb sklical poslovni sestanek predstavnikov Litostroja in Nuovo Pignone iz Firenc za izdelavo grobo obdelanih ulitkov parnih turbin različnih velikosti z zahtevanimi roki do konca leta 1973. Sestanka se je udeležil iz TOZD-PI dipl. inž. Stanislav Bradeško, ki je dejal:

»Naročnik je z našimi ulitki izredno zadovoljen, predvsem glede kvalitete in rokov dobave. Zato je kljub konkurenčnim cenam španskih livarn želez še nadalje naročati pri nas, in celo pristal na povišanje cen ulitkov. V letošnjem letu bomo zanj izdelali predvidoma 6 parnih turbin v teži ca. 28.000 kg, pri čemer imamo lepe možnosti, da kot pri zadnjem naročilu dobimo dodatno tudi 10% premijo zaradi pravočasne dobave ulitkov.«

Vinko Kabaj

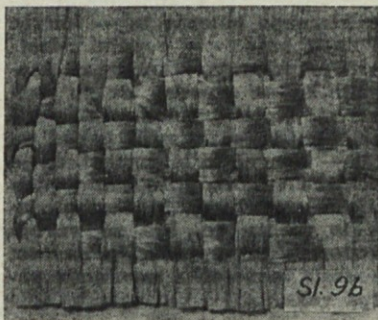
Lepljenje kovin in nekovin

Pri nanašanju lepila na obrabljena vodila obdelovalnih strojev moramo biti zelo previdni. To je potrebno predvsem zaradi tega, ker so navadno te ploskve silno gladke, neenakomerno obrabljene in zelo mastne. Najprej je treba z merjenjem ugotoviti, kako debel naj bo nanos lepila na površino vodilnih sank, kje ga je treba nanesti več in kje manj. Nato je treba izvršiti oblaganje vodil, da lepilo ne bi steklo navzdol. Z gro-

15 ur, lahko površine strojno obdelamo s skoblanjem in brušenjem. V vseh do sedaj opisanih primerih je treba lepilo t. j. lepilno osnovo in strjevalec dobro premešati pred nanašanjem, da iz take mase iztisnemo ves zrak in se tako izognemo zračnim mehurčkom, ki slabo vklivajo na lepilni spoj z ozirom na trdnost ter tudi na sam izgled.

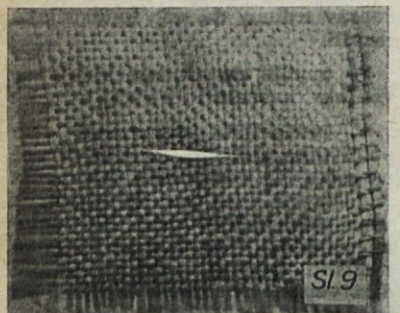
V drugem primeru se kremenčev pesek in lepilo dobro premešata in se tako gosta masa vlije ali bolje strese v pločevinast, lahko tudi lesen okvir. Rezilno orodje se namesti na zgornjem koncu v absolutno vodoravno lego in pod njim s posebnim kalupom napravi odprtina za izpadanje odrezkov. S tako izdelano podlogo rezilnega orodja si ogromno prihranimo pri materialu in seveda pri izdelovalnem času.

Plastifikacije površin za zaščito proti koroziji, proti kavitaciji, proti obrabi ali zaradi tesnitve izvršimo tako, da uporabimo fino tkano brezalkalno stekleno platno

(sl. 9) kot osnovno vezivo, na katerega se v drugem in tretjem sloju nanaša brezalkalno platno (sl. 9a in 9b). Seveda morajo biti platna temeljito prepojena z dvokomponentnim lepilom na bazi poliestra ali epoksi smol. Omenjena platna polagamo lahko tudi na popolnoma gladke površine, na katere predhodno nanesemo čisto tanko sloj lepila do debeline 100 mikronov. Prileganje prepojenega platna na površino opravimo s posebnim debelim čopičem tako, da izrinemo ves zrak. Platno mora biti na zunanji strani enakomerno prevlečeno z lepilom v tankem sloju. Šele nato položimo nov sloj z lepilom prepojenega platna in to ponavljamo toliko časa, dokler ne dosežemo zaželene debeline. Tako je možno uspešno popraviti od rje nagrizane stene iz pločevine (tudi pri avtomobilih) ali ojačati prehodne stike med debelejšo in tanjšo pločevino. Za lepljenje tesnilnih fug (reg) uporabljamo specialna eno- ali dvokomponentna lepila, izdelana na bazi klor-kavčuka, ki so odporna na kisline, luge in morskovo vodo ter praktično uporabna povsod tam, kjer gre za tesnenje proti vlagi, zraku, plinom, pari itd.

(Nadaljevanje sledi)

bim smirkovim papirjem je treba z navzkrižnim brušenjem doseči primerno hrapavost površin, meja 10 do 15 mikronov max., nakar sledi popolno razmaščenje in sušenje površin, na katere bomo lepilo nanašali. Ko smo se pripravili, da je vse nared, pripravimo dvokomponentno lepilo na bazi epoksi-smole z dodatkom fero-oksida ali medeninastega prahu (odvisno od kvalitete osnovnega materiala) do 85%, maso dobro premešamo in s primernim gladkalom nanesemo na pripravljeno površino. Po strditvi lepila, od 8 do

SORICA 1973 USPELA

Ko smo lani v pozni jeseni na pobudo sindikalne organizacije v podjetju razglabljali o uporabi litostrojske kočice na Soriški planini v zimskem času in se odločili, da organiziramo smučarsko šolo za učence naše poklicne šole, smo se takoj lotili priprav. Za skoraj 200 učencev je bilo treba ustvariti vse materialne pogoje in organizirati njihovo življenje v planinah tako, da bi bilo zanje koristno, zdravo in varno. Sedaj, po končani smučarski šoli lahko strnemo rezultate v naslednje ugotovitve:

- v štirih enotedenskih tečajih se je zvrstilo 194 učencev,
- vsi ti učenci so se naučili smučati ali pa so si izpopolnili svoje znanje v smučanju,
- uresničevali smo lahko tudi vzgojne cilje, ki smo si jih zastavili.

Materialni pogoji

Ker smo ugotovili, da ima lastno smučarsko opremo le petina učencev, ki izhajajo iz delavskih in kmečkih družin, je sindikalna organizacija podjetja nabavila 50 parov smučarskih čevljev in 31 vetrovk, v izobraževalnem centru pa smo kupili 50 parov smučic, vezi in smučarskih palic. Odločili smo se za sodobno opremo, ki je za smučarje varna in vzdržljiva. Po enomesecni intenzivni rabi je dobro ohranjena in bo služila še naslednja leta.

Učence in spremljevalce sta do vasi Sorica prevažala dva turistična avtobusa, ki sta v Ljubljano isti dan prepeljala tudi vra-

— da si na prijeten način razširijo svoje obzorje v poljudnih razgovorih o naših in drugih deželah ter ljudeh in o podjetju.

Skrbeli smo, da so učenci čimbolj samostojno prevzemali svoj del nalog. Izvolili so si svoje predstavnike, razporejali dežurstva za red v spalnicah in skupnih prostorih, pomagali kuhinji in za druge naloge. Marsikoga je življenje v planinski koči postavljalo v drugačne odnose do součencev in učiteljev. Pa tudi učitelji so se učencem lahko približali z drugih vidikov. Življenje v smučarski šoli smo torej usmerjali v razvijanje zdravih medsebojnih

koliko manj prijetno potovanje do litostrojske kočice. Šli smo namreč peš, ker cesta pozimi ni prevozna. V veselje nam je bilo prekrasno sončno vreme. Porazdelili smo si skoraj 150 kg kruha, vendar nam je ostal še 1 kilogram. Nikakor ga nismo mogli porazdeliti med 50 oseb. Po kratkem, a učinkovitem posvetu vodstva smo tisti kilogram kruha pojedli.

V kočico smo jo primahali okoli poldne. Ko smo prišli malo do sapa, smo se razporedili po sobah, tov. Oražem in Trškan pa sta razdelila smučarsko opremo. Začetniki so skušali hoditi s smučmi v nerodnih pancirjih. Vsi so si bili v mislih edini: v tako kratkem času še prav hoditi ne bomo znali.

Čim je bila oprema razdeljena, smo se zapodili na sneg in vsak je hotel pokazati, kaj zna. No, o znanju so odločali učitelji in so nas takoj razvrstili v štiri skupine.

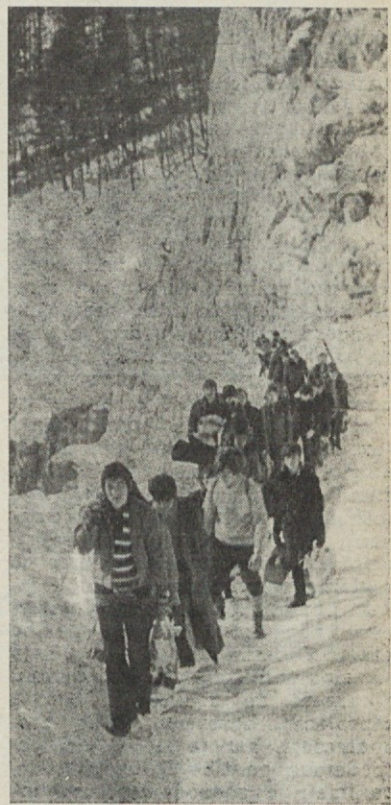
... Lepo steptane površine so postale po eni uri padanja kot Goriška ulica po dežju. Ubogi sneg, kaj vse je moral prestati! Toda zaradi strokovnega vodstva smučarskih učiteljev je postala slika po kosilu drugačna. Začetniki so že pričeli paralelno vijugati in lepo ponavljati za vaditeljem: »Hop, hop, hop! Padci so postajali vse redkejši. Zadovoljni zaradi vidnega napredka in lačni smo planili

... Delo tega dne je potekalo po predvidenem programu. Večina začetnikov že kar dobro smuča, napredek novincev je očiten. Danes so nas obiskali gostje iz podjetja in v večernih urah predavali: ing. Titnik o organizaciji in slovanju podjetja, tov. ing. Volfand o samoupravljanju, tov. Vidmar o delu in vlogi družbeno-političnih organizacij. Predavanja so bila zanimiva.

... Dogodek dneva je bilo odvajanje vodovodnih cevi, ki je omogočilo uporabo sanitarij in kopalnice v spodnji koči. Tov. Smid in Rupnik sta bila tako zaposlena pri tem delu, da sta videla smučic in sneg le od daleč.

... Ves dan sneži. Življenje v koči teče ob igrah, razgovorih in televizorju. Zelo zanimivo predavanje nam je pripravil dr. Tepina, ki je govoril najprej o hoji in varnosti v gorah, nato pa je pokazal že barvne diapozitive s planinskih izletov. Imam vtis, da je mnoge učence navdušil za planinstvo in izletništvo, saj so pripovedovanju sledili učenci z velikim zanimanjem.

... Prva skrb stanovalcev spodnje kočice je bila, kako priti do zgornje kočice in do zajtrka. Čez noč je namreč zapadlo toliko snega, da ni bilo videti nobene poti več. Kruljenje v želodcu pa je opravilo svoje — kaj kmalu smo

Se malo, pa bomo na cilju (J. Oražem)

Raft-rack na nožni pogon (J. Oražem)

čajočo se skupino. Pot od vasi do Soriške planine in nazaj je z izjemo prve skupine vsaka skupina prehodila peš.

Za bivanje in oskrbo je poskrbela TOZD Zunanja storitvena enota in osebje kočice. Ni bilo lahko nahraniti toliko lačnih želodcev, ki so jim tek vzbujali planinski zrak, telovadba na smučeh in mladost. Hrana je bila okusna in na svoj račun so prišli tudi »repe-taši«. Vsak učenec je nesel na Soriško planino 3 kg kruha. Če je bilo potrebno, so se dobri smučarji spustili v dolino po dodatek.

Učenci so si bili glede opreme in bivanja med seboj enaki, ni bilo socialnih razlik. Tudi to je bistveno pripomoglo k uresničitvi ciljev smučarske šole.

Življenje v planinski koči

Z učenci sta bila ves čas na Soriški planini učitelja telesne vzgoje tov. Marko Trškan in Janez Oražem, v tedenskih izmenah pa razredniki, učitelji praktičnega pouka in smučarski učitelji-planinci Litostroja. Vsaka skupina je imela pedagoškega vodjo. Vsi so skrbeli za izvajanje naslednjih nalog:

- da se vsi učenci naučijo smučati,
- da privzgojijo učencem čut za vrednotenje narave, ki jo naj doživijo tako, da bodo kasneje sami želeli izkoristiti prosti čas v naravi,
- da spoznajo nevarnosti pozimi v gorah,
- da se navadijo na organizirano življenje v kolektivu, pri čemer čimbolj samoupravno prevzemajo zadolžitve in jih izvajajo,
- da se navajajo na veselo kulturno-družabno življenje, na pristne medsebojne odnose in odnose med učenci in učitelji,

odnosov, v podrejanje osebnih interesov interesom kolektiva in v prevzemanje ter odgovorno izvajanje številnih večjih in drobnih zadolžitve, od katerih je bilo odvisno dobro počutje in uspeh smučarske šole.

Skrb za zdravje

Največ pozornosti smo posvetili zdravstveni zaščiti učencev, saj smo tudi pred starši in družbo odgovorni za vsakega učenca. Litostrojska kočica pozimi z motornimi vozili ni dostopna, ob visokem snegu pa nekaj dni tudi peš ne. Tudi telefonska zveza je lahko prekinjena. Zdravstveno službo smo organizirali s pomočjo naše tovarniške ambulante, planinskega društva in mladine rdečega križa. Dr. Edo Tepina je pred odhodom pregledal vse učence, oskrbel nas je z najnujnejšimi zdravili in povoji, sam je enkrat v tednu prišel v kočico in opravil zdravniški pregled, z njim se je vodstvo smučarske kočice posvetovalo tudi po telefonu. V primeru poškodb bi prišli na pomoč smučarski učitelji, ki so vsi imeli znanje iz prve pomoči. V nujnem primeru bi poškodovanca ali težjega bolnika spravili s čolnom AKI do Sorice, od tam pa v bolnišnico. Pravimo »bi«, kajti ni bilo nobenega hujšega primera poškodbe ali bolezni.

Odlomki iz dnevnika

Veliko je nepozabnih doživetij in spominov na smučarsko šolo na Soriški planini. Navajamo nekaj odlomkov iz dnevnika, ki so ga vodili za vsako skupino pedagoški vodje. V njih doživeto odseva tisto, kar smo prej navedli v poročilu.

... Po prijetni vožnji z avtobusom do Sorice nas je čakalo ne-

Ob uspešnem zaključku smučarske šole na Soriški planini se posebej zahvaljujemo

- SINDIKALNI ORGANIZACIJI PODJETJA, ZLASTI NJENEMU IZVRŠNEMU ODOBROU IN TOV. VIDMARJU ZA SPODBUDO IN MATERIALNO POMOČ,
- ZUNANJI STORITVENI ENOTI, UPRAVNIKU KOČICE IN KUCHARICI ZA OSKRBO V KOČI,
- PLANINSKEMU DRUŠTVU LITOSTROJ IN TISTIM NJEGOVIH ČLANOM, KI SO POMAGALI KOT SMUČARSKI UČITELJI IN PRI DRUGEM PEDAGOŠKEM DELU,
- DR. EDU TEPINI ZA ORGANIZIRANJE IN IZVAJANJE ZDRAVSTVENE ZAŠČITE UČENCEV IN OSEBJA,
- VSEM DRUGIM V NAŠEM KOLEKTIVU, KI SO KAKORKOLI POMAGALI PRI IZVEDBI SMUČARSKÉ ŠOLE UČENCEV POKLICNE ŠOLE NA SORIŠKI PLANINI.

Učenci in učitelji izobraževalnega centra Litostroj

po večerji. Obrazi vseh na tečaju so že rahlo porjavili od sonca.

... Vodovod do spodnje kočice je zamrznjen, pa se tov. Smid z ekipo že trudi, da bi ga odtajal. Upamo, da mu bo uspelo.

... Pred večerjo so učenci pripravili krajšo, improvizirano proslavo Prešernovega dne. Spored: kratek nagovor, Prešernov življenjepis (Pirih), branje odlomka (Poljanšek), deklamacije Uvod h Krstu pri Savici (Volek), O Vrba (Škerjanc), Slovo od mladosti (Šneberger), Apel in čevljar (Pečnik), Zdravljica (Poljanšek).

Po večerji je Lovrek s predstavnikoma II.a in II.b razreda Škerjancem in Počkarjem izvedel kviz tekmovanja iz jugoslovanske književnosti, zgodovine NOB, odkrivanja velikih raziskovalcev, poteka olimpijskih iger. Zmagala je ekipa II.b razreda in prejela nagrade.

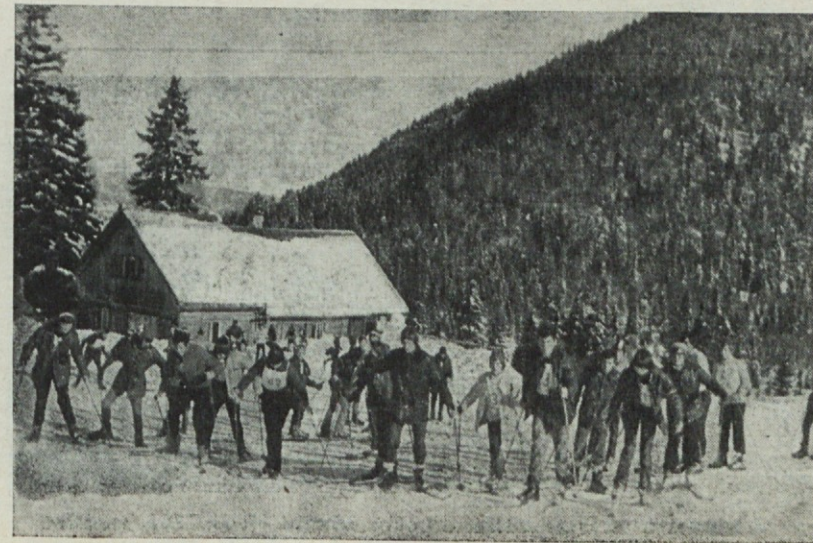
se prebili do miz v jedilnici. Po zajtrku so zapele lopate. V izmenah smo delali prav vsi.

Popoldne smo prebili v koči ob raznih igrah, organizirali smo šahovski turnir, kviz tekmovanje, prijavile so se kar štiri tričlanske ekipe.

... Prekrasno jutro, brez oblaka na nebu. Sonce osvetljuje bližnje zasnežene vrhove in smreke — pogled je nepozaben. Vsi smo veseli, saj bomo spet lahko smučali.

In še šala dneva: Upravnik pes Azor si je odprl sam sobo, v kateri je spal učenec Lesjak, mu razbrskal nahrbtnik in mu pojedel vse klobase, ki si jih je prinesel »za hude čase«. Azorjeva širokogrudnost se je pokazala v tem, da mu je pustil potico in pomaranče.

... Po kosilu so prišli utrujeni heroji s kruhom. Marsikdo ga bo od danes bolj cenil kot doslej.

Po dobrem zajtrku odhajamo k pouku brez šolskih torb (J. Oražem)

... V sobotnih popoldanskih urah nas je zopet obiskal tov. Premelč, ki je tako že drugič v tem tednu izenačil svoj osebni rekord na progi Sorica-litostrojska kočica. Lepo, da tudi naš vodilni kader skrbi za svojo telesno kondicijo, saj le-te v današnjem tempu življenja ni nikoli preveč. Popoldanskemu smučanju se je pridružil tudi on, in to takoj skupini »alpskih smučarjev«-malčkom.

Po okusni večerji nam je tov. direktor pripravil predavanje o zemljepisnih in zgodovinskih značilnostih Soriške planine in okolice. Dopolnjeval ga je upravnik kočice s svojimi spomini na NOB, ko je partizantil tod okoli. Potem je tov. direktor ob barvnih diapozitivih pripovedoval o svojem lanskem potovanju v Moskvo.

... Organizirali smo tekmovanje vseh učencev v veleslalomu, katerega proga je bila speljana tako, da so jo zvozili tudi tisti učenci, ki so ta teden prvič prišli na smučic. Tekmovalci so imeli startne številke, manjkale niso niti opornice niti reševalni čoln ne kje na sredi proge. Z organizacijo tekmovanja so imeli opravka vodja tekmovanja, traser, starter, časomerilec, zapisnikar, kontrolorji, pobiralci števil, predvozači, imeli smo tudi novinarsko službo (za šolsko glasilo Glas mladih), fotoreporterje (iz foto krožka) in posebno reševalno službo. Rezultate smo izračunavali z »ročnim IBM«.

Bilo je nekaj lažjih padcev. Po tekmi so demonstrirali vožnjo z AKI-jem. Najsvečanejši trenutek pa je bil po večerji, ko smo razglasili rezultate tekmovanja in podelili nagrade: smučarske rokavice, volnene nogavice, volneno kapo, čokolado. Sledil je družabni večer s humorističnimi vložki in igrami ter pregled čez ves tečaj.

... Zaradi odhoda v Ljubljano smo vstali nekoliko bolj zgodaj, da smo počistili in pospravili sobe ter preoblekli postelje. Počutje in razpoloženje vseh udeležencev je ob odhodu domov odlično, k čemur je v veliki meri pripomoglo osebje kočice, ki se je potrudilo, da je bil naš železnični blagor zadovoljen. V imenu vseh se mu lepo zahvaljujemo.

Vsem tistim, ki ste nam omogočili to smučarsko šolo, še enkrat hvala! Naslednji skupini želimo lepo sončno vreme in dobro smuko. Nadaljujte s tradicijo!

H. P.

V prihodnji številki bodo o smučarski šoli napisali svoje vtise učenci.

VLOGA SINDIKATA PRI IZVAJANJU SOCIALNE POLITIKE V PODJETJU

Vsaka gospodarska organizacija mora poleg svojih gospodarskih ciljev v določeni meri skrbeti tudi za cilje socialno-politične narave. Kaj to pomeni? Vsak gospodarski ukrep ima lahko pozitiven ali negativen učinek na socialno varnost zaposlenih, bodisi, da gre za nabavo novih strojev, za spremembo v organizaciji proizvodnje ali za nov sistem delitve dohodka. Če podjetje v težnji za večjimi ekonomskimi učinki zanemari svojo socialno politično vlogo, se zaradi tega lahko zmanjša življenjski standard zaposlenih, kar vsekakor ima vpliv na gospodarsko učinkovitost podjetja. Tako ima lahko nesorazmerje med investicijskim vlaganjem (gradnja novih objektov, nabava strojne opreme in podobno) ter vlaganji v družbeni standard in osebno potrošnjo (osebni dohodki, gradnja stanovanj, družbena prehrana, rekreacija itd.) negativno posledico na socialno varnost zaposlenih. V takem podjetju bo fluktuacija delavcev večja, produktivnost pa bo padla. Obratno pa lahko s čisto socialno-političnimi ukrepi, kot npr. z ukrepi za izboljšanje zdravja zaposlenih, dosežemo večjo produktivnost, kar je sicer cilj gospodarske politike. Zato pravimo, da imajo v gospodarstvu vsi socialno-politični ukrepi tudi naravo ekonomskih ukrepov.

Glede na to, da vsebino delovanja in neposredne naloge sindikata v prvi vrsti določajo interesi delavcev, je razumljivo, da je prav sindikat glavni nosilec socialne politike v podjetju. To pomembno nalogo opravlja sindikat predvsem tako, da z ustrezno politiko osebnega in družbenega standarda ter celotno socialno politiko v kar največji meri zagotovi socialno varnost zaposlenih. Zato sindikat nujno nasprotuje pretirani ekonomizaciji na račun zniževanja življenjskega standarda delavcev, sodeluje pri določa-

nju osnov za delitev dohodka podjetja, sodeluje pri organizaciji raznih oblik zaščite delavcev, organizira in krepi solidarnost med člani itd.

V našem podjetju nastopa kot nosilec socialne politike Komisija za socialna vprašanja in družbeni standard pri Izvršnem odboru sindikata, v letošnjem letu so te komisije organizirane tudi pri sindikalnih podružnicah posameznih TOZD. S tem se je število nosilcev socialne politike občutno povečalo. Čeprav je bila aktivnost komisije za socialna vprašanja in družbeni standard v preteklem obdobju na zadovoljivi višini, pričakujemo, da bo v novih pogojih skrb za delovnega človeka, še bolj kot do sedaj, prisotna na vsakem koraku.

Komisija za socialna vprašanja in družbeni standard se mora ukvarjati z vsemi socialnimi vprašanji zaposlenih ter s svojimi predlogi prispevati k njihovi rešitvi. Da bi komisija to svojo nalogo lahko uspešno opravljala, mora sodelovati z vsemi družbenimi organizacijami, strokovnimi službami, kakor tudi z ustanovami zunaj tovarne, ki posredno ali neposred-

no lahko vplivajo na boljši socialno-ekonomski položaj delavcev.

Posebno skrb posveča sindikat preko svoje komisije socialno ogroženim skupinam zaposlenih kot so bolniki, invalidi in ostareli. Nudi jim materialno in moralno oporo, organizira letovanja, razvija vzajemno pomoč in druge oblike solidarnosti, posreduje članom sindikata pravno pomoč pri uveljavljanju pravic iz dela itd. Še in še bi lahko naštevali področja delovanja preko katerih sindikat izraža skrb za srečnejše, polnejše, človeka dostojno življenje delavcev. Ta skrb pa se ne sme končati v tovarni, na delovnem mestu, temveč mora segati prav na vsa področja človekovega udeleževanja. Vsak član sindikalne organizacije naj bi čutil, da bo v primeru stiske vselej našel pomoč v okviru svoje organizacije. Zavedati se mora, da v primeru nesreče ali bolezni ne bo osamljen in od vseh pozabljen. Ko bo po mnogih letih neutrudnega dela dosegel svoj zasluženi počitek, morda ne bo imel grenkega občutka, da je postavljen na stranski tir kot človek, ki je pač svoje že opravil.

H. C.

Poškodbe v januarju

V mesecu januarju smo imeli v našem podjetju 33 poškodb, od tega v MO 11, PK 4, FI 14, VET 3 in v sektorjih 1 poškodbo. Na poti v službo oziroma iz službe pa smo imeli 1 poškodbo.

Zaradi poškodb smo izgubili 373 delovnih dni, 123 v MO, 43 v PK, 121 v FI, 50 v VET in 36 delovnih dni v sektorjih. Oči si je poškodovalo 8 delavcev, glavo 1, telo 3, prste rok 13, ostali del roke 5, noge pa so si poškodovali 3 delavci.

Največ poškodb je bilo v torek in sredo 7, nato v petek 6, v ponedeljek in četrtek 5, in v soboto 3 poškodbe.

V mesecu januarju smo imeli 6 poškodb manj kot v istem mesecu lani.

Služba varstva pri delu

ZAHVALA

Ob rani izgubi našega predragega sina in brata Ivana NAKRSTA se najlepše zahvaljujemo vsem sodelavcem in sodelavkam ter sindikatu za izrečena sožalja, podarjeno cvetje, denarno pomoč in spremstvo na njegovi zadnji poti. Še posebej se zahvaljujemo godbi in govorniku.

Mama Angela Nakrst
ter bratje in sestre

V SPOMIN ZDENKI BIVIČEVI

Neizprosna bolezen je pretrgala nit življenja naše dolgoletne sodelavke, priljubljene tovarišice Zdenke, tehnične kalkulante pločevinarne PE PI.

Že v letu 1947 je bila v našem podjetju stalno zaposlena. Na delovnem mestu je bila vzorna, vestna in dobra sodelavka.

Zaradi šibkega zdravja so jo leta 1969 invalidsko upokojili. Zadnja leta se ji je zdravje še poslabšalo in zahrbtna bolezen ji ni prizanesla.

Njeno priljubljenost med ljudmi dokazuje množica, ki je njen grob zasula s cvetjem.

Izguba človeka nam zapušča boleč spomin, toliko bolj se boleče spominjamo tovarišice, ki je zapustila družino.

Njenim bližnjim izrekamo iskreno sožalje.

A. K.

OBISK KUVAJTSKE DELEGACIJE

Dne prvega marca tega leta je naše podjetje obiskala 108-članska delegacija kuvajtskih športnikov, ki se je že dalj časa mudila v Sloveniji. Delegacijo so predstavniki Litostroja in njihove mladinske organizacije seznanili z zgodovino našega podjetja, z načinom poslovanja, delavskim samoupravljanjem, načinom dela družbeno-političnih organizacij v podjetju, posebno pa še z delom organizacije ZMS.

Po razgovorih so si gostje v spremstvu predstavnikov podjetja ter predstavnikov Zveze mladine ogledali Litostroj.

V februarju letos je odšla v pokoj Marija PRIJATELJ, snažilka v ZSE. V Litostroj je prišla že v juniju 1949. Dolgoletni sodelavki želimo še veliko lepih in zdravih let.

Poškodbe v februarju

V našem podjetju smo imeli v mesecu februarju 52 poškodb, od tega 5 na poti v službo oziroma iz službe.

V TOZD PI: livarna sive litine 8, livarna jeklo litine 16, pločevinarne 4; v TOZD FI 17; v TOZD IVET 2, TOZD SSP 3, v TOZD ZSE, LINT, ICL 2 poškodbi.

Zaradi poškodb smo izgubili 543 delovnih dni; v TOZD PI livarna sive litine 100, livarna jeklo litine 112, pločevinarne 53, v TOZD FI 173, TOZD IVET 60, TOZD SSP 39, TOZD ZSE, LINT, ICL 6 delovnih dni.

Oči si je poškodovalo 18 delavcev, glavo 2, telo 3, prste rok 9, ostali del roke 2, noge pa si je poškodovalo 18 delavcev.

Največ poškodb je bilo v petek 12, sledijo v sredo 10, v soboto 9, v torek 8, v četrtek 7 in v ponedeljek 6 poškodb.

V mesecu februarju smo imeli 11 poškodb manj kot v istem mesecu lani.

Služba varstva pri delu

Ples na smučeh

Čeprav letošnja zima v dolinah ni bila posebno radodarna s snežnim blagom, pa ga je v višjih predelih nasula dovolj za izdatno izživljanje ljubiteljev smučanja. Tako so polno zaživela smučarska središča Gorenjske, Štajerske in Primorske, in skoraj ne mine teden, da se ne bi na večjem tekmovanju zbrali, bodisi pionirji, šolska mladina ali pa sindikalisti.

Tako je tudi občinska zveza za telesno kulturo Šiška v začetku februarja organizirala v Kranjski gori občinsko prvenstvo v veleslalomu. Več kot 250 tekmovalcev se je v različnih starostnih razredih pomerilo v vijuganju med pisanimi slalomskimi vratci; seveda so bili med njimi tudi taki, ki so pred vožnjo skoznja previdno potrkali in tako s primerno vljudnostjo tudi prišli na cilj. Več pa je bilo takih, ki so okrog kolov zaplesali zares — med njimi tudi nekaj Litostrojčanov. Naj omenimo le najboljše, med katere šteje gotovo Oberstarjeva z drugim mestom v III. kategoriji žensk pa ing. Zupančič s tretjim pri starejših moških in Kalan, ki je s Trškonom (ICL) delil četrto mesto. Tako so naši tekmovalci osvojili prvo mesto med ekipami in z njim lep pokal.

V začetku marca sta MSZS in MZTK organizirala že 4. sindikalno prvenstvo Ljubljane. Kar 28 Litostrojčanov se je pridružilo nekaj nad 1000 tekmovalcem, ki so ta dan preplavili Kranjsko goro. Seveda je bila konkurenca hujša in zato naši uspehi skromnejši. Zato smo toliko bolj veseli doseženega drugega mesta med moškimi ekipami, ki so ga priborili s svojimi uvrstitvami v posameznih kategorijah tekmovalci Dušan Škarabot, Janez Kalan, Branko Sršen, ing. Janez Zupančič in Tone Erman. Prvo mesto jim je ušlo le za 9 desetink sekunde — kaj je to proti kasnitvam nasploh...

Organizacija obeh tekmovanj je bila zares dobra. Grajati pa moramo dobršno mero neresnosti nekaterih prijavljenih litostrojških tekmovalcev in predvsem tekmovalk, ki se na startu kljub izredno ugodnim vremenskim pogojem niso pojavili.

In zdaj SORICA 73...

31. marca in 1. aprila bodo spet zaživela naša smučišča na Soriški

Zdravo, kolega!

Kulturna povezava

V petek, 2. 3. 1973, je bil v prostorih naše restavracije posvetovalni sestanek odbora za kulturo in prosveto. Od Litostroja so se sestanka udeležili tehnični sekretar Milan Vidmar, ki je vodil ta pogovor ter celoten odbor za prosveto in kulturo pri našem sindikatu.

Od strani Zveze kulturno-prosvetnih organov mesta Ljubljane sta se sestanka udeležila predsednik zveze tov. Jože Vozny in tajnik tov. Franc Debeljak.

V dveurnem razgovoru so govorili o našem delovanju ter uspehih, ki so kljub raznim težavam in razdrobljenosti kar zadovoljivi. Govorniki so med drugim predlagali, da bi kulturno-prosvetno področje oživilo s povezavo tudi zu-

naj tovarne: organizirati bi morali skupaj z drugimi podjetji, npr. ZTP Ljubljana, Žito, razne razstave itd.

Nekateri so tudi predlagali, da bi morali organizirati čim več izletov. Le-ti naj bi popeljali člane kolektivov v kraje, ki jim najbolj ustrezajo.

Iz vsega kar smo slišali, lahko sklepamo, da je v našem delovnem kolektivu kulturno-prosvetna dejavnost živahna, prav tako pa se razvijajo tudi druge dejavnosti, ki delajo v prid človekovega razvedrila. Da se to delovanje ne more še bolj razmahniti, pa je žal krivo pomanjkanje prostorov za uspešno delovanje odbora.

Janez Oprešnik

Spremembe pokojninskega in invalidskega zavarovanja

V želji, da bi čim širši krog naših delavcev seznanila s pravicami, ki jih prinaša Statut skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja SR Slovenije na področju pokojninskega in invalidskega zavarovanja, opozarjam na dve spremembi.

Pravico do invalidnine so pridobili s 1. 1. 1973 tudi zavarovanci s 50% telesno okvaro, ki je posledica bolezni ali poškodbe izven dela.

Po staremu zakonu so od 14. 1. 1967 imeli pravico do invalidnine le zavarovanci, katerih telesna okvara je bila posledica nesreče pri delu ali poklicnega obolenja.

Pravico do invalidnine imajo zavarovanci, ki imajo telesno okvaro, ki povzroča omejeno gibljivost, otežkoča normalno aktivnost organizma in zahteva večje napore pri zadovoljevanju življenjskih potreb. Invalidnina nima značaja gmotne preskrbe invalida, ker je le neke vrste odškodnina za težave in prizadetosti, ki jih ima invalid v zasebnem življenju in ni odvisna od tega, ali telesna okvara tudi neposredno vpliva na zavarovančovo delovno zmožnost. Pojem telesne okvare pomeni izgubo, bistvenejšo poškodovanost ali onesposobljenost posameznih organov ali delov telesa najmanj za 30%. Seznanj telesnih okvar, na podlagi katerih pridobijo zavarovanci pravico do invalidnine in njihova razvrstitev glede na težo je sestavni del statuta skupnosti invalidskega in pokojninskega zavarovanja SRS in daje pravico do invalidnine samo zavarovancem, katerih telesna okvara je navedena v seznamu.

Seveda pa mora zavarovanec izpolnjevati še druge pogoje, da pridobi pravico do invalidnine. V pojasnilo tega navajam.

1. Zavarovanec pridobi pravico do invalidnine, če je nastala med zavarovanjem telesna okvara, ki je posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni in če je telesna okvara najmanj 30 odstotkov, ne glede na pokojninsko dobo;

2. Za telesno okvaro, ki je posledica bolezni ali poškodbe izven dela pa pridobi pravico do invalidnine, če znaša telesna okvara najmanj 50 odstotkov in če ima zavarovanec ob nastanku telesne okvare pokojninsko dobo, ki je določena za pridobitev pravice do invalidskega pokojninskega zavarovanja.

3. Pravico do invalidnine pridobi zavarovanec ne glede na to ali že ima kakšno drugo pravico po omenjenem statutu.

4. Zavarovanec ne pridobi pravice do invalidnine za telesno okvaro, ki jo je imel, preden je stopil v delovno razmerje, če pa se takšna telesna okvara poslabša med trajanjem zaposlitve, se odmeri invalidnina samo za telesno okvaro, ki jo predstavlja poslabšanje. Izjemoma pa pridobi zavarovanec, ki je imel pred vstopom v delovno razmerje poškodovano eno oko, uho, roko ali nogo, pa si kasneje poškoduje še drugi istoveten organ, pravico do invalidnine za okvaro obeh organov.

Invalidnina se obračunava glede na odstotek telesne okvare v času njenega nastanka. Invalidnina za telesno okvaro, ki je posledica bolezni ali poškodbe izven dela, znaša 70% zneska invalidnine, ki je določena za odstotek telesne okvare, ki je posledica nesreče pri delu ali poklicnega obolenja.

Zavarovanec pa ne more dobiti invalidnine iz dveh naslovov. Invalidnina za telesno okvaro se obračunava različno glede na pogoje, v katerih je okvara nastala. Zavarovancu, pri katerem je nastala telesna okvara pri opravljanju vojaških dolžnosti med vojno, se priznava pravica do invalidnine po zakonu o vojaških vojnih invalidih; tistim, ki je nastala telesna okvara pri opravljanju dolžnosti v sestavi JLA v mirnem času, po zakonu o mirovni vojaških invalidih in zavarovancu, pri katerem je nastala telesna okvara med delovnim razmerjem oziroma delom, ki je z njim izenačeno, po zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

S spremembo zakona, ki je stopil v veljavo s 1. 1. 1973 in ki zopet daje pravico do invalidnine tudi zavarovancem, katerih telesna okvara je posledica bolezni ali poškodbe izven dela, bodo lahko uveljavili pravico do invalidnine tudi zavarovanci, ki so utrpeli telesno okvaro po 14. 1. 1967, če so na dan nastanka telesne okvare izpolnjevali pogoje za pridobitev pravic do invalidnine. Zavarovancem, ki izpolnjujejo pogoje za pridobitev pravic do invalidnine in so telesno okvaro utrpeli po 14. 1. 1967 bo pravica do invalidnine priznana na njihovo zahtevo od 1. 1. 1973 dalje, če bodo to zahtevo vložili do 30. 6. 1973. Če pa bodo to zahtevo vložili po tem roku, pa od prvega dne naslednjega meseca po vložitvi zahtevka.

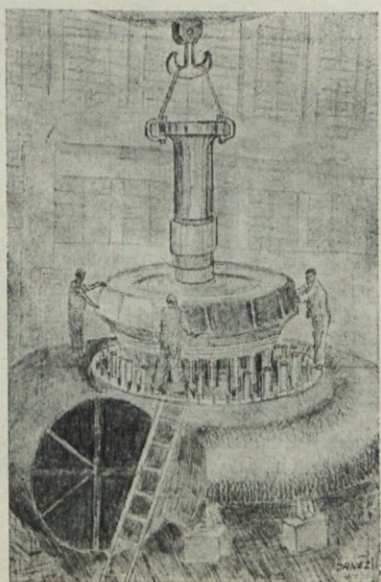
Ker menimo, da te pravice v našem podjetju nimajo urejene predvsem zavarovanci, katerih telesna okvara je nastala med delovnim razmerjem, oziroma delom, ki je z njim izenačeno, je ta sestavek namenjen tem zavarovancem. S tem sestavkom želim pridržati seznaniti s pravicami, ki jim grejo in jih opozoriti na rok za pravočasno vložitev zahtevka.

Socialna delavka Magda Kreft je vsem, ki menijo, da izpolnjujejo pogoje za pridobitev pravic do denarnega nadomestila za telesno okvaro (invalidnina) pripravljena nuditi ustrezna pojasnila in pomoč.

Nadomestilo zaradi manjšega osebnega dohodka na drugem delu

V prejšnji številki tega lista sem podrobneje pisala o pravici do nadomestila zaradi manjšega osebnega dohodka na drugem delu, do katerega so upravičeni invalidi II. in III. kategorije invalidnosti, ki so zaradi invalidnosti ali nevarnosti, da postanejo invalidi zaposleni na drugem delovnem mestu in so na dan nastanka invalidnosti izpolnjevali pogoje za pridobitev pravic iz invalidskega zavarovanja. Tedaj sem tudi opisala način, kako se je po tedaj veljavnih predpisih opravila odmera nadomestila. Vse to sem pisala z namenom, da bi vsi prizadeti lahko sami spremljali nastale spremembe in bili s spremembami iz invalidskega zavarovanja seznanjeni.

S statutom pokojninskega in invalidskega zavarovanja SRS so na novo urejene in določene osnove za izračun nadomestila zaradi manjšega osebnega dohodka na drugem delovnem mestu. Ker sem v prejšnji številki obdelala način ugotavljanja razlike po starem, želim opozoriti na spremembe z željo, da bi bili pravočasno poučeni ho spremembah in ne bi po nepotrebnem prihajalo do jeze, ki običajno izvira iz premajhne poučenosti. Iz statuta pokojninskega in invalidskega zavarovanja povze-

mam določila, ki se nanašajo na odmero nadomestila zaradi manjšega osebnega dohodka na drugem delu (iz člena 155 in 330).

1. Osnova za odmero nadomestila zaradi manjšega osebnega dohodka na drugem ustreznem delu je razlika med povprečnim osebnim dohodkom, ki so ga dobili delavci tiste skupine, v kateri je delovni invalid delal, v koledarskem letu pred nastankom invalidnosti, in povprečnim osebnim dohodkom, ki so ga delavci dobili v istem koledarskem letu v skupini, v katero je delovni invalid napoten na delo.

To je temeljna osnova za odmero nadomestila, ki bo veljala za večino primerov in zato tu ne bom navajala podrobnosti, ki bodo prišle v poštev v posameznih primerih in jih statut tudi predvideva.

2. Nadomestila zaradi manjšega osebnega dohodka na drugem delu priznana in odmerjena za čas do 31. 12. 1972 se na novo odmerijo (tako kot je navedeno v prejšnjem odstavku) s tem, da se za ugotovitev osnove upoštevajo osebni dohodki v letu 1972.

Nadomestila zaradi manjšega osebnega dohodka na drugem delu, ki so bila priznana in odmerjena za čas do 31. 12. 1972, se bodo delovnim invalidom izplačevala tudi za čas od 1. januarja 1973 do 30. junija 1973. Nadomestila odmerjena po novih osnovah se bodo delovnim invalidom pričela izplačevati od 1. julija 1973 dalje.

Iz tega sledi, da bo nadomestilo odmerjeno enkrat, v vsakem naslednjem koledarskem letu pa se bo nadomestilo povečalo za odstotek, za kolikor se je v organizaciji, v kateri delovni invalid dela, v povprečju povečal osebni dohodek. Seveda pa je skupnosti prepuščeno, da se občasno odloči in nadomestilo ponovno odmeri ali pa samo delovnim invalidom v posamezni organizaciji.

Trenutna ocena sprememb je po mojem mnenju za delovne invalide zaposlene v tem podjetju ugodna. Praksa in izvajanje pa nam bosta pokazala, ali je nov način izračuna nadomestila zaradi manjšega osebnega dohodka zaradi dela na drugem delovnem mestu stimulativenjši.

Tokrat toliko, prihodnjič pa še kaj.

K. M.

Poškodbe in ekonomske izgube

Ko govorimo o poškodbah, ki nastajajo v svetu in pri nas, si malo kdo predstavlja, koliko je teh poškodb in koliko stanejo družbo. Zato bom skušal prikazati nekaj podatkov, ki govorijo o tem.

Letno se v svetu poškoduje približno 15 milijonov delavcev. V Jugoslaviji pa naštejemo nad 250.000 poškodb, ki imajo za posledico od enega do več bolniških dni, to nam da skupaj približno 4 milijone dni bolniškega staleža. Na žalost pa ugotavljamo, da nam za posledicami poškodb na delu umre čez 500 delavcev. Iz tega sledi, da se pri nas vsako minuto dela poškodujeta dva delavca ali štiri ure en delavec umre na delu oziroma na poti v bolnišnico.

Podatki pa kažejo, da v Jugoslaviji zaradi poškodb in poklicnih obolenj celo leto ne dela 4% vseh zaposlenih delavcev, prikazano s številko je to približno 1500 zaposlenih delavcev.

Ekonomske izgube, ki pri tem nastajajo, predstavljajo 500 milijard starih dinarjev oziroma vsaka poškodba, ki se pripeti na delu, bremeni podjetje ali socialno zavarovanje za 1.500.000 Sdinarjev. V Jugoslaviji izgubimo zaradi poškodb pri delu in poklicnih obolenj vsako minuto 3.000.000 Sdinarjev.

Tudi požari, ki nastajajo v naših podjetjih, niso tako nedolžni,

Pravice in dolžnosti iz zdravstvenega zavarovanja

Zakon o zdravstvenem zavarovanju in pravilnik o uveljavljanju pravic iz zdravstvenega zavarovanja govorita o pravicah in dolžnostih zavarovancev. Pri vsakdanjem delu žal ugotavljamo, da zavarovanci niso seznanjeni s svojimi pravicami in dolžnostmi ali pa so napačno poučeni.

Na področju Komunalnega zavoda za socialno zavarovanje Ljubljana, ugotavlja in potrjuje delazmožnost ali »bolniško« zdravnik obratne ambulante (seveda, če ima podjetje obratno ambulanto). Popolnoma jasno je, da je to težko, če delavec stanuje 100 km daleč od ambulante. V tem primeru naj le-ta pokliče najbližjega zdravnika ali naj gre k njemu osebno, če je le mogoče. Prosi naj ga, da vpiše v zdravstveno knjižico diagnozo obolenja in dan, od katerega naprej je dela nezmožen. Na tak način si bo vsakdo olajšal uveljavljanje pravic o nadomestilu osebnega dohodka, ki ga bo uveljavljal prek obratne ambulante. To je pomembno, kajti v primeru, če bolnik ni poklical zdravnika, mu bo ambulantni zdravnik priznal delazmožnost za največ tri dni nazaj, pa še to v primeru, da so znaki obolenja očitni. Samo v primeru, da je bolnik v bolnišnici, se

mu prizna delazmožnost za vse dni nazaj, odkar je prišel v bolnišnico.

Ob tem naj omenim še drugo pomembno pravico. Če zavarovanec meni, da je tako bolan, da ne more delati, zdravnik pa sodi, da je zavarovanec sposoben za delo, ima zavarovanec pravico zahtevati pregled in oceno o delazmožnosti od zdravniške komisije. Mnenje zdravniške komisije je dokončno. Največkrat pa zavarovanci ne zahtevajo pregleda po zdravniški komisiji, pač pa tekajo od zdravnika do zdravnika, da bi dobili bolniški stalež. S tem si še bolj škodujejo, saj je tako njihova zdravstvena dokumentacija nepopolna.

Če leži bolnik doma zaradi bolezni, ali če ga sprejmejo na zdravljenje v bolnišnico, je treba to sporočiti njegovemu zdravniku v ambulanto PISMENO in ne po telefonu. Vse prevečkrat se namreč pripeti, da zdravstveno osebje v tistem trenutku nima časa poiskati prave kartoteke, in vanjo vpisati podatkov, kasneje pa se vse pozabi. Če sporoči bolnik svojo bolelost z dopisnico, se pač ne more pripetiti, da bi pozabili vpisati »bolniško«; prav tako ne more priti od tega, da bi bolnik ostal brez osebnih dohodkov. Zato je nujno, da vsak daljši izostanek z dela, obenem z navedbo obolenja pismeno sporočimo svojemu zdravniku. Zavedati se moramo namreč, da v ambulanti lahko napišejo nakazilo le v primeru, če imajo navedeno diagnozo s šifro. Nakazilo brez šifre obolenja ni veljavno. Pri tem naj opozorimo še na nekaj: če zavarovanec postane delazmožen zaradi poškodb pri delu, mora poskrbeti za prijavo nesreče pri delu, sicer se mu nadomestilo osebnega dohodka bistveno zmanjša. Vsak nadrejeni bi moral to vedeti in bi moral pri vsaki nesreči, ki povzroči delazmožnost, že sam napisati prijavo o nesreči. Žal tako dela le malo vodilnega osebja.

Mnogo nesporazumov je zaradi nege obolelega otroka. Če zbolí otrok, ima pravico do nege mati. V primeru materine bolezni ali odsotnosti ima tudi oče pravico negovati obolelega otroka. Za nego zdravih majhnih otrok pa zavarovanec ne more zahtevati odsotnosti od dela. Če mati rodi doma, ima mož pravico do nege porodnice, če to potrjuje pristojna služba (patronažna, babiška).

Se na nekaj ne smemo pozabiti. Če se zavarovanec ne strinja z mnenjem zdravniške komisije, lahko zahteva pregled po komisiji izvedencev. Zavarovanec je zato dolžan zahtevati kopijo mnenja zdravniške komisije. Če se z mnenjem komisije ne strinja, mora vložiti pri komisiji pritožbo na to mnenje. Vložiti jo mora najkasneje v treh dneh, odkar je prejel mnenje.

Menim, da je med drugim tudi dolžnost sindikalne organizacije v podjetju, da o teh stvareh seznanjajo svoje člane.

Ivan Savor

Dr. Edo Tepina

Parkinsonov zakon

V kratkem bo pri založbi Mladinska knjiga izšla knjiga »Parkinsonov zakon«. Naslov je dobila po zakonu, ki nosi ime avtorja knjige Northota Parkinsona. Satirično prikazuje zakonitost rasti birokracije in je po svetu postal že slaven. Delo je v sobotni prilogi dne 10. marca 1973 objavilo dva odlomka iz te knjige, mi pa ponatiskujemo enega izmed njih, tistega pač, za katerega se nam zdi, da bi bil za naše bralce bolj poučen.

Visoke finance

Dve vrsti ljudi razumeta skrivnost velikih investicij: tisti, ki imajo veliko lastnega premoženja, in tisti, ki nimajo prav ničesar. Za pravega milijonarja je milijon dolarjev nekaj resničnega in domumljivega. Praktičnemu matematiku ali profesorju ekonomije (če predpostavimo, da oba tako rekoč stradata) se zdi milijon dolarjev prav tako stvaren kot tisoč dolarjev, ker pač nobene od teh vsot nista svoj živ dan posedovala. Toda svet je poln ljudi, ki sodijo v sredo med ti dve skrajnosti, torej tistih, ki ne vedo ničesar o milijonih, ki pa so precej navajeni misliti v tisočih, in prav ti ljudje v večini primerov sedijo v finančnih odborih. Posledica tega je pojav, ki smo ga doslej lahko že večkrat opazili, vendar nikoli raziskali. Lahko bi ga imenovali zakon trivialnosti. To pa v kratkem povedano pomeni, da bo čas, ki ga bomo porabili za katerokoli točko dnevnega reda, v obratnem sorazmerju za vsoto, za katero gre.

Predsednik: »Na vrsti je točka devet. Poročal bo naš blagajnik g. Bobnik.« G. Bobnik: »Gospoda, pred vami je predračun za atomski reaktor, ki je podrobneje razložen v dodatku H poročila odbora. Opazili boste, da je profesor Jedrovec že odobril splošni načrt. Celotna vsota bi znašala okoli deset milijonov dolarjev. Izvajalca del gg. Popadnik in Seklavec, menita, da bi delo lahko zaključili do aprila 1979. G. Honorape, inženir svetnik, pa nas svari, naj se ne zanašamo, da bo delo opravljeno pred oktobrom tega leta, čeprav meni, da je tudi to zelo optimistično. Pred vami je načrt glavnega poslojja. Oglejte si dodatek devet, celotni elaborat je pred vami na mizi. Na voljo sem vam za vsakršno dodatno pojasnilo, ki bi ga člani odbora utegnili želeli.«

Predsednik: »Hvala, g. Bobnik, za vašo zelo nazorno razlago predlaganega načrta. Prosil bi prisotne člane za njihova mnenja.«

Tu je potrebno, da se za trenutek ustavimo in razmislimo mne-

nja, ki bi jih člani odbora utegnili imeti. Predpostavimo, da odbor šteje enajst članov, vključno s predsednikom. Za štiri člane izmed enajstih, vključno s predsednikom, je reaktor španska vas. Od preostalih članov trije ne vedo, zakaj reaktor sploh uporabljamo. Med tistimi, ki poznajo njegov namen, se dvema megleno sanja, koliko naj bi stal. Eden izmed njih je g. Mojzevič drugi pa g. Vseved.

G. Vseved je skoraj edini izmed prisotnih, ki se na to stvar resnično spozna. Predvsem mu je sumljiva vsota okroglih deset milijonov dolarjev. Zakaj bi seštevek moral znašati prav toliko? Zakaj morajo podreti staro stavbo? Zakaj je tako velika vsota rezervirana za tako imenovane »nepredvidene« izdatke? In kdo je to sploh Gomilar? Je to možakar, ki ga je lansko leto tožila petrolejska družba »Posušeni curek«. Ostali člani si verjetno ne bi mogli pomagati z elaboratom, če bi se hoteli nanj sklicevati. Začeti bi morali z razlagami, kaj je to reaktor in nihče izmed prisotnih ne bi hotel priznati, da tega že prej ni vedel. Najbolje je torej, če ničesar ne reče.

G. Vseved: »Nimam nobenih pripomb.«

Če odštejemo nekaj trenutkov za šelestenje papirja in za razgrinjanje načrtov, znaša čas porabljen za točko devet pičli dve minuti in pol. Sestanek poteka v najlepšem redu. Toda nekateri člani se vendar počutijo nelagodno glede točke devet. Sprašujejo se, če so pri tej točki resnično dali od sebe vse to, kar se od njih pričakuje.

Čeprav je o načrtu reaktorja že prepozno dvomiti, bi kljub temu želeli pokazati — in to še preden se sestanek konča — da živo sledijo tistemu, kar se dogaja.

Predsednik: »Točka deset: kolesarnica, ki bi jo koristilo pisarniško osebje. Predračun sta predložila gg. Mravlja in Črvan, ki sta pripravljena delo opraviti za 2350 dolarjev. Pred vami so načrti in obrazložitve.«

G. Drobžek: »Ta vsota je g. predsednik nedvomno previsoka. Opazil sem, da je predvidena aluminijasta streha. Ali ne bi bila azbestna cenejša?«

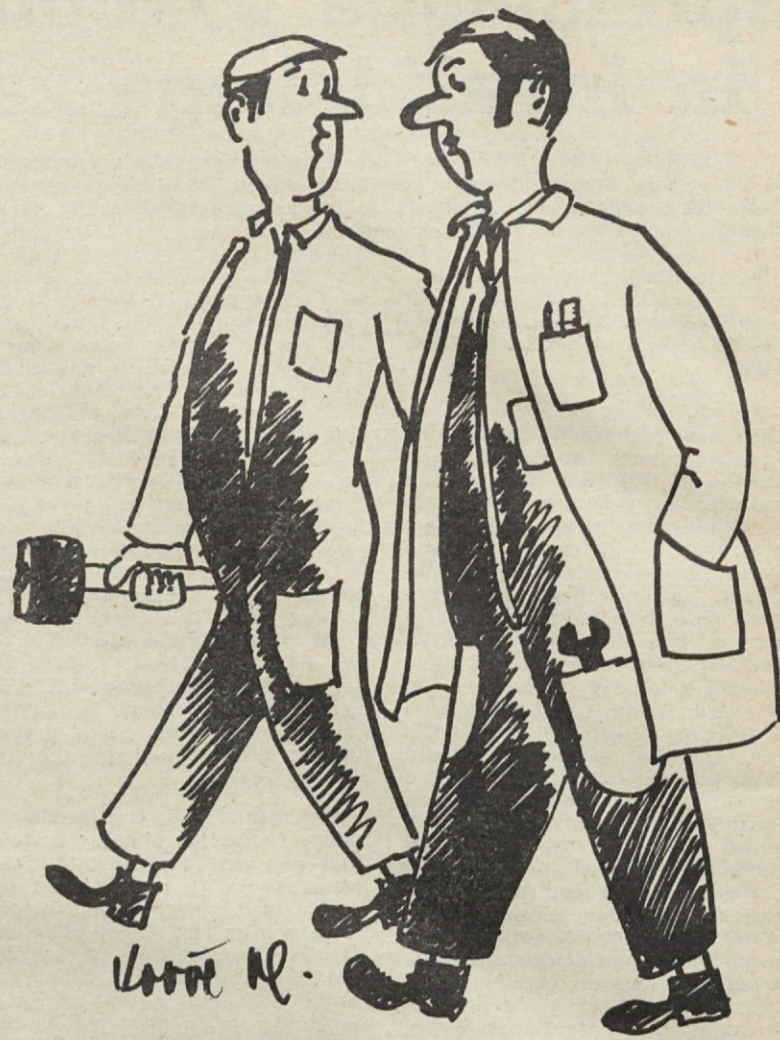
G. Priložnostnik: »Glede cene se strinjam z g. Drobžkom, vendar bi po mojem mnenju streha morala biti iz pocinkane pločevine. Zdi se mi, da bi kolesarnico lahko postavili tudi že za 2000 dolarjev, če ne še cenejša.«

G. Korajžnik: »Jaz bi šel še dlje, g. predsednik. Sprašujem se, če je nam ta kolesarnica sploh potrebna. Že tako preveč skrbimo za naše osebje. Ves problem je v tem, da niso nikoli zadovoljni. Prihodnjič bodo želeli še garaže.«

G. Priložnostnik: »Ne, tokrat ne bi mogel podpreti g. Korajžnika. Mislim, da je kolesarnica potrebna. Vprašanje je samo material in stroški.«

Razprava je dobro sprožena. Vsoto 2350 dolarjev vsakdo lahko dobro razume. Vsakdo si lahko predstavlja tudi kolesarnico. Razprava bo torej tekla še 45 minut z morebitnim uspehom, da se prihrani kakih 300 dolarjev.

Člani odbora se končno olajšano zleknejo v naslonjače z občutkom uspeha.

— Kakšne vrste neposredni proizvajalec pa si ti? Ali živiš od svojega fizičnega dela, od sadov fizičnega dela drugih ali od uspehov združenega dela?

— Kar pogruntaj!

KAM ZA PRVOMAJSKE PRAZNIKE

Gotovo ste že opazili, da je na naših koledarčkih, ki prikazujejo proste dneve Litostroja za prvomajske praznike, kar šest dni napisanih z rdečim. Vsekakor je bila ta odločitev samoupravnih organov na predlog sindikata, pozitivna tako z vidika ekonomskega poslovanja in še posebno z vidika rekreacije.

Torej kako čim pametneje izkoristiti dneve od 27. aprila do 2. maja?

Kaj nam je pripravila komisija za rekreacijo pri sindikatu? Pester program nam daje možnost izbire med izletom po Jugoslaviji in izletom v inozemstvo. Komisija je upoštevala želje tistih, ki imajo svoja prevozna sredstva, in želje tistih, ki bodo šli na pot z avtobusi.

Izlet na Češkoslovaško:

27. aprila v jutranjih urah bosta odpeljala izpred podjetja dva avtobusa s približno 100 udeleženci preko Ljubelja — Celovca, skozi prelepo Avstrijo v Češkoslovaško deželo. Organizator se je dogovoril z nam že znanim podjetjem ZVVZ iz Milevskega, ki nam bo omogočil bivanje in prahranjo v njihovem rekreacijskem centru ob jezeru na Vltavi. Omogočen nam bo ogled tovarne rubinskega stekla, kjer bo možen tudi cenejši nakup rdečega stekla. Vsekakor bo izlet v Prago najzanimivejši. Udeleženci bodo imeli tudi prost dan. Omeniti je treba, da bo organizator poskrbel tudi za zabavo in ples.

In cena izleta? Tudi to je bilo potrebno, da smo čim cenejši in da sta avtobusa polna. Komisija meni, da 380 din za člane kolektiva in 420 din, za njihove svojce ni pretirana cena, če upoštevamo, da je v ceno vračunana poleg vožnje tudi popolna oskrba in vsa plačila raznih ogledov.

Vrnitev izletnikov bo 2. maja ob 18. uri.

Z avto rallyjem po Jugoslaviji:

Za lastnike železnih konjičkov tokrat malo pestrejši avto rally. Start bo 27. aprila pred podjetjem. Proga se vije po avto cesti preko Zagreba do Okučanov, kjer se odcepi proti Bosanski Gradški, mimo Banjaluke do Jajca. V Jajcu bo enodnevni odmor v hotelu Plihvina Jezera. Naslednjega dne 28. aprila bo po zajtrku odhod preko Travnika do Sarajeva. Ogledali si bomo Sarajevo in nato nadaljevali preko Mostarja, Metkovičev in Ploče do Podgore. V Podgori nam bo hotel Nimfa nudil tridnevno bivanje. Možnost kopanja v pokritem bazenu, oziroma za vroče tudi v morju. Povratek bo dne 2. maja preko Splita, Reke v Ljubljano, kamor bomo prispeli ob 19. uri. In še cena? 350.— din za člane kolektiva in 400.— din za njihove svojce. Število je omejeno na ca. 100 oseb.

Že voznike avto rallyja še ena novost. V jeseni od 7. do 10. septembra bo organiziran tudi rally na Češkoslovaško.

Želimo vam mnogo zadovoljstva na teh izletih.

Milan Vidmar

IZBRANE MISLI

Nihče ti ne more povrniti jutri, kar izgubiš danes, ker jutri boš že za en dan starejši.

Užij radost takoj, ko jo ugledaš, ker drugič je ne srečaš več v isti lepoti in svežini.

Traven

Ko zmagata pomanjkanje in beda, uničita najprej našo človečnost.

M. Misalovič

Veliki ljudje trpe molče.

Schiller

Nič ni bolj enostavno kot veličina; biti enostaven pomeni biti velik.

Emerson

Časopis »Litostroj« izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 5800 izvodov — Ureja ga uredniški odbor — Glavni urednik Vladimir Kovač — Odgovorni urednik Pavel Perko — Tehnični urednik Estera Lampič — Telefon uredništva 56-021 (h. c.) int. 246 — Poštnina plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo — Tiska tiskarna ČZP »Primorski tisk« v Kopru

PREGLED OBJAVLJENIH ČLANKOV V TRINAJSTIH LETIH IZHAJANJA ČASOPISA LITOSTROJ

LETO	Družbeno-politični članki	Poročila UO in DSP	Industrija in gospodarstvo	Vesti iz obratov	Stanovanjski problemi	Vesti iz ambulantne in HTV	Strokovni članki	Šport in rekreacija	Kultura in potopisi	Obisk tujih državljanov	Zanima vas	Občinske novice	Vinjete, karikature	Fotografije	Človek in delo
1960	42	23	24	39	10	23	27	32	20	14	12	22	90	235	—
1961	38	28	28	40	12	32	35	30	17	18	12	18	88	186	—
1962	30	30	29	37	15	31	42	30	10	19	12	16	129	244	—
1963	36	33	33	45	20	36	43	25	9	17	12	15	95	182	—
1964	39	35	37	46	23	35	65	12	4	19	12	10	108	140	—
1965	31	30	30	36	14	15	64	6	5	4	9	11	89	118	8
1966	39	36	41	37	16	17	70	7	3	3	11	7	96	125	41
1967	19	31	39	32	13	20	64	9	6	—	10	6	111	122	32
1968	23	28	42	28	9	25	56	13	7	—	10	3	121	119	16
1969	18	32	38	24	11	27	60	7	11	—	9	5	98	170	19
1970	31	32	62	38	11	28	76	9	18	—	11	5	112	201	17
1971	32	25	58	46	10	35	70	15	4	2	10	6	80	220	20
1972	36	23	56	35	7	42	60	20	12	—	11	4	70	230	15

V trinajstih letih izdavanja Litostroja smo izdali skupno 156 števil našega časopisa.

Poleg tega smo obveščali člane kolektiva z osmimi številkami izredne izdaje časopisa Litostroj z naslovom »Med dvema številkami« ter ob obletnici ustanovitve

Litostroja z izredno izdajo časopisa z naslovom »Litostroj v diagramih«.

Ob dvajseti obletnici delavskega samoupravljanja sta izšli izredna izdaja časopisa ter zelo urejena revija »Ob dvajseti obletnici delavskega samoupravljanja«.

Ob petindvajseti obletnici Litostroja smo izdali revijo 25 let Litostroja z bogatim slikovnim gradivom in s številnimi zanimivostmi iz preteklih let.

Če bi povezali strani našega časopisa skupaj, bi dobili zelo zajet-

no knjigo s 1316 stranmi Litostroja ter 47 stranmi »Med dvema številkami«. Naš časopis nam že vsa leta vzorno in prizadevno tiska kolektiv tiskarne v Kopru. Časopis je začel izhajati v nakladi 3000 izvodov, trenutno pa znaša naklada Litostroja 5800 izvodov.